



# ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,  
дидед ч'ал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 16 (10869) хемис 18 – апрель, 2019 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

## Агъалийриз менфят хкатдайвал



15-апрелдиз Дагъустандин Къил Владимир Васильев Кеферпатан Кавказдин МРСК-дин генеральный директор Виталий Ивановахъ галаз гуьрушмиш хъана. Гуьруш кыле фидай ч'авуз Дагъустан Республикадин электросетрин комплекс вилик тухунин Стратегия раижна.

Терефри республикадин энергетика пайгардик кутуниз талукъ са жерге серенжемар веревирдна.

Къейд авун лазим я хьи, Кеферпатан Кавказдин МРСК-дин цийи генеральный директор округдин регионрин руководителрикай сифтегъанди яз Дагъустандин Къил Владимир Васильевахъ галаз гуьрушмиш хъана.

“Дагъустан округдин виридалайни ч'ехи субъектрикай сад я. И региондин электросетрин комплекс вилик тухуниз чна къет'ен фикир гуда. Агъалияр электроэнергиядалди таъминарунин ери хъсанарун патал чна вичин бинеяр алатай йисуз “Россети” компаниядин Вирироссиядин ученияр кыле тухудай ч'авуз кутур к'валах давамарда. Кеферпатан Кавказдин МРСК-да, санлай къачурла, авай гъалар муркабур я, вилик гъялна к'анзавай хейлин месэляяр ква, буржарихъ галаз алакъалу месэляярни ава. Энергетикадиз вилик финин барадай дибдай цийи жуьредин к'алуб герек я. И месэладин винел чна к'валахда”, - къейдна Виталий Иванова.

Вичин нубатдай яз региондин руководителди Кеферпатан Кавказдин къилин энергетик стратегиядин жигъетдай важиб-

лу проектар уьмуьрдиз кечирмишунин карда властдин органри вири жуьрейрин куьмекар гудайдахъ инанмишарна. “Куьн цийи къуллугъдал тайинаруни чи гуьрушди хъсан нетижаяр гудайдахъ тайин тир инанмишвал кутазва: Куьне Крымда, Сибирда к'валахна. Куь энергетикри алатай гатуз республикада кыле феий ученияр активнидаказ иштиракна. И кардай мад сеферда сагърай лугъуз к'анзава: гъакъикъатда гъа ч'авуз сифте яз тайиндаказ Дагъустан патал пулдин такъатар чара авуна. Нетижанда 40 процентдив агакъна сетрин майишат ва тадаракар нормативри истемишзавай дережадиз гъана. И кар чна зулунни хъуьтуьн девирда гъиссна. Чи вилик четин месэляяр хъун мумкин тирбурулай хейлин т'имил акъвазнава. Амма гъа са хуьре, поселокада куьейрикай сад нормативдихъ галаз къадай гъалдиз гъанваз, муькуьди ихътин гъалдиз гъун тавунваз хъун - ихътин гъаларни фикирда къун лазим я. Ихътин барабарсуз шарт'ара вирибур патал гъа са дережада тарифар хкажайт'ла, ида гъавурда акъун тавунин гъал арадал гъун мумкин я. Лазим тир шарт'лар яратмишнавай ч'авуз, электроэнергия къенят авуналди, норматив тамариз жеда. Республикада са къадавр инсанар са ахътин гъал-агъвал авачиз яшамиз жезва. Гъавилияр гъалар хъсан патлахъ дегишар тавунмаз, тарифар хкажуни наразивилер арадал гъида”, - къейдна Владимир Васильева.

Региондин Къили мадни алава хъуьвуна: “За фикирзавайвал, чавай бегъерлудаказ санал к'валахиз жеда. Россия-

дин Президентди электроэнергия пуч хъуьнар т'имиларунин, ийизвай къуллугърин ери хкажунин везифаяр вилик эцигнава. Амма ида агъалияр патал, сифте нубатда, тарифар артух хъуьниз таъсир авун герек туш. Чна аннамишун лазим я хьи, менфят агъалийриз хкатун герек я. Чаз и кардал бинеламиш жез к'анзава. Вири и месэляяр уьлкведин руководстводин гуьзчивилик ква”.

Гуьрушдин къилин нетижа гъихътинди хъана лагъайт'ла, терефар Дагъустан Республикадин Кеферпатан Кавказдин МРСК-дин арада ц'уд йисан вахтуналди икърар кутлунунин меслятдал атана. И документдал 2019-йисан июндиз Санкт-Петербургда кыле фидай международный экономический форумдин сергъятра аваз къулар ч'лугвада. Икърарди Дагъустанда электроэнергетика вилик тухунихъ рекъе тунвай важиблу проектар уьмуьрдиз кечирмишдай мумкинвал ачухда, республикадин электросетрин комплексда энергиядин пучвилер т'имил хъун таъминарда, гъак'ни электроэнергиядин тарифар хкаж хъунин еришар агъузардай мумкинвал гуда.

“И икърар кутлунунин нетижанда чавай, финансрин рекъай артухан пар илит'ла тавуна, агъалияр электроэнергиядалди таъминарунин ери хкаж хъун къазанмишиз жеда”, - алава хъуьвуна Виталий Иванова.

Терефар, Дагъустан Республикадин гъар са муьштеридин итижар вилив хуьналди, саналди тир серенжемар къабулунин патлахъай меслятдал атана.

Республикадин Минпромэнергодихъ авай делилралди, Дагъустанда 26 АГНКС эцигун пландик кутунва. Инвесторривай лагъайт'ла, 30 процентдив агакъна харжийриз талукъ яз субсидияр чара авуник умуд кутаз жеда.

“Газозаправкадин станцийрин къурулуш вилик тухунин к'валах автотранспортдин такъатар моторра кудай шей яз т'ебии газ ишлемишунал алудунихъ галаз гъа са вахтунда кыле тухун лазим я”, - къейдна Артем Здунова.

Мярекатда РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Владимир Лемешкоди, гъак'ни са жерге министерствойрин ва ведомствойрин руководителри иштиракна.

## Умуд кутаз жеда

15-апрелдиз РД-дин Гъукуматдин Председатель Артем Здунован регъбервилек кваз автомобилра кудай газдалди таъминардай компрессорный станцияр (АГНКС) эцигунин ва “Кристалл-сити” индустриальный парк вилик тухунин месэляяр совещание кыле фена.

Къейд авурвал, алай вахтунда регионда моторра кудай шей яз т'ебии газ ишлемишун артухарунин месэляяр веревирдзава.

## Нумрадай к'ела:

БАТАНПЕРЕСВАП

### Къвед лагъай фронт гъик' ачухнай?

Алай девирда тарихдин ч'ехи вакъияяр масак'ла, къалпдиз къалуриз алахънавай къуватарни ава. И кардиз рекъ гана виже къведач. Вири дуьнья фашизмдикай хвейиди, чулав къуватар пурчукъарайди, са рахунни алачиз, Советрин Союз, адан баркаллу Яру Армия я.

► 4

ЮБИЛЕЙ

### Арифдар

Мектебрин программарихъ аялар Ст'ал Сулейманан уьмуьрдин ва яратмишунрин рекъерихъ менфятлудаказ таншардай мумкинвилер саки авач. 5-11-класра чара авунвайди анжах 10 сят я. Гъелбетда, ахътин ч'ехи шаирдиз им лап т'имил я.

► 5

ИРС

### Эверуниз гъай гъик' лугъузва?..

“Шарвили” эпосдиз талукъарна, илимдин шумуд конференция, сессия тухвана т'ла малум туш. Эпосдай илимдин к'валахар тамамарнат'ла чид'ан. Авач гъеле ахътин алимар, я илимдин к'валахарни. Авайт'ла, абур суварин мярекатрал раиж жедай...

► 6

ИНСАН ВА АДАН КАР

### Намуслу лезги бармак...

Халкъдин арада еке гуьрмет, авторитет къазанмишнавай чи ватандаш шегъердин халкъдин суддин заседатель ва яшар тамам таханвайбурун крарай комиссиядин гъамишлугъ член яз 7 йис я. И вахтунда ада вич гъахълувал, дуьзвал кландай, вичин везифаяр намуслувилелди кылиз акъудзавай гзаф камаллу къуллугъчи яз къалурна.

► 8

ХАБАРАП

### Машгъур духтур

Бахрам Исламовича 1979-йисалай 1990-йисал къван СССР-дин АН-дин биологический физикадин институтда к'валахна. Алай вахтунда адан илимдин 135 к'валах чапдай акъатнава. Ам 2006-йисуз Америкадин машгъур “Elsevier” чапханада акъатай “Blood Substitutes” ктабдин кыперикай садан автор я.

► 12

МЕДЕНИЯТ

### Нурлу гъед

Милли манидал, музыкадал рик' алай тамашачияр С.Гъажиевадин манирихъ, сесинихъ ц'игел хъанвайди къатлуз хъун четин тушур: саки 3 сятни зура давам хъайи концерт акъалт'лайлани, инсанри залдай хъфиз тади тавуни и кардин гъакъиндай шагъидеалзавай.

► 15

## Мугьманар хушдаказ къабулдай чка

16-апрелдиз Дагъустандин Кьил Владимир Васильеван регьбервилек кваз нубатдин совещание хьана. Анал республикада туризм авай гьал ва ам вилик тухунин мумкинвилер веревирдна. Идан гьакъиндай РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди хабар гузва.

Килигзавай месэладин важиблуквал къейд авуналди, Владимир Васильева лагъана: "Къе туризм вилик тухун, чи курортрин фонд цийи хъувун, агъалирин сагъламвал мягъкемарун - ибур чпел яргал вахтунда ва галай-галайвал машгъл хъун истемиззавай везифаяр я".

Республикада туризм вилик тухунин рекъерикай сад яз РД-дин Кьили туризмдин барадай гъеле авай къурулушар дуьзгуьндаказ ишлемишун лазим тирди къейдна.

РД-дин Кьили мадни алава хъувуна: "Неинки чи агъалирин игътияжар, гьакъни россиявийрин лап вини дережадин истемизшунар кьилиз акъудиз жедай курортрин алай аямдин гзаф менфятлу майданар арадал гъун герек я.

Зун дагъустанви хьана къве йисни туш, амма иниз акъатун къисмет хьанвай зун инанмиш хъайивал, Дагъустан мугьманар хушдаказ къабулдай чка я. Ина туризмдин барадай къватнавай лап хъсан тежрибадикай менфят къачуна къанда".

Совещанидал туризм вилик тухунин ва адан махсус къурулушар арадал гъунин барадай тухузвай къвалахдикай РД-дин Минтуризмдин кьил Расул Ибрагъимова гегъеншдаказ суьгъбетна. «Туристрин къадар йисалай-суз артух жезва, 2018-йисуз абурун сан 685 агъур касдив агакъна. Туризмдин къурулушар авай гьалдиз, объектрин санитариядин гьалдиз талукъ месэлаяр хцидаказ вилик акъвазнава. Абуру муниципальный тешкилатрихъ галаз сих алакьада аваз гъялун герек я. Республикада 52 турбаза, санаторийрин 25 идара, 125 мугьманхана, мугьманар къабулдай 40 къвал ава. Алатай йисуз къилдин ксарин инвестициядин гьисабдай 6 мугьманхана кардик кутуна», - лагъана Минтуризмдин регьберди. Ада регионда мугьманри ва республикадин агъалири чпиз иллаки еке итиж ийизвай туризмдин 12 маршрут авайдакайни хабар гана.

Совещанидал хуьрерин чкайра туризм вилик тухуниз фикир гудайдакайни ихтилат къатна.

Республикадин руководителди мугьманрин къвалерин иесийриз куьмек гун ва абуру тайин тир вахтуналди налогар гуникай азад авун теклифна.

Совещанидал Россиядин туризмдин ва сервисдин госуниверситетдин Махачкъалада авай филиалдин директор Зульмира Ханбабаевани рахана.

"Республикадин туризмдин хел кадрийралди таъминарунин жигъетдай авай гьалар веревирд авуни къалурайвал, члехи пай къуллугъчийрихъ кардик квай стандартрал асаслу яз истемиззавай хътин пешекарвал авач", - къейдна З.Ханбабаевади ва пешекарвилер алава чирвилер гунин программа активдаказ къилиз акъудун теклифна.

Вичин нубатдай яз Владимир Васильева инсанриз неинки чирвилер гун, гьакъи абурун пешекарвал хкажун герек тирди къейдна.

Совещанида РД-дин Гьукуматдин Председатель А.Здунова, Дагъустандин Халкъдин Собранидин Председателдин Сад лагъай заместитель С.Агъмедова, РД-дин къенепатан крарин министр А.Мегъамедова ва маса ксари иштиракна.

## Дербентдиз - савкъат



Рикел хкин, вини дережадин медицинадин куьмек агакъарун патал тадаракламишнавай автомашинар шегьердин медицинадин идарайриз агакъаруникай Дербентдин мэр Хизри Абакарова 2018-йисан эхирра духтуррихъ галаз гуьруьшмиш хъайила лагъанай. Абуру маса къачун патал такъатар РФ-дин Федеральный Собранидин Федерациядин Советдин член, чи машгълур меценат Сулейман Керимова чара авуна.

Къейд авун лазим я хьи, "Тади куьмекдин" цийи 6 улакьдикай гьар са машинда видеогъузчивал, дарманар хуьн патал махсус шкафар, ингалляторар ва алай аямдин маса тадаракар эцигнава. Къве реанимобилдани таза аялар больницадиз агакъарун ва, лазим атайтла, чпикай менфят къачун патални кювезралдини таъмин я. Ихътинбур Дербентда садрани хъайиди туш, гъатта Дагъустандани абуру лап тлимил ава.

\* \* \*

15-апрелдиз Сулейман Керимова Дербент шегьердин участковыйриз ва полициядин къуллугъчийриз къвалахдин рекъяй ишлемишдай машина ва компютерар пишкешна.

Рикел хкин, алатай йисан эхирра къанун-къайда хуьдай органрин векилри Дербентдин къиливай участковый пункттарин материально-технический база хъсанарун патал куьмек тлаабнай ва полициядин горотделдин къуллугъчийриз машина бес тежезвайдакайни хабар ганай.

Хизри Абакарова и месэлаяр, мумкинвал хъанмазди, гъялун хиве къунай.



## Шад гьалара

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

16-апрелдиз Каспийскда, Республикадин образованидин центрада (РЦО), "Къуй къени гафуни руьгъ ахварай авудрай..." твар алаз къиле тухвай яратмишунрин международный конкурсда гъалиб хъайибурув наградаяр вахуниз талукъарнавай шад мярекат къиле фена. Къуд лагъай сеферда къиле тухузвай и конкурсдин тешкилатчияр Ильман Алипулатов - гъевичидан тварунихъ галай "Аялриз пакадин югъ багъишин" мергъяматлувилин фонд, РД-дин образованидин ва илимдин министерство, Вироссиядин урус члалани литературадин муаллимрин Ассоциация, "Дагъустандин муаллимрин Ассоциация" региондин общественный тешкилат (РОО) ва масабур тир. Конкурсда 7-йисалай 25 йисал къведальдишара авай гадайризни рушариз (яшарин са шумуд категориядай) пуд члалалди (урус, ингилис ва дидедин) чпин устадвал къалурдай мумкинвал авай.

Ана Россиядин 38 региондай, Дагъустандин саки вири муниципалитетрай, гьакъни мукъвал тир къецепатан 5 улькведай, санлай къачурла, 1300-дав агакъна рушарини гадайри иштиракна. Абуру са шумуд номинациядай (проза, шиират, драмадин эсер-пьеса, конкурсдин темадай "Пусть слово доброе душу разбудит..." табдиз баян гун, конкурсдин темадай (иллюстрация тамарнавай эсер ва иллюстрация ганвай эпизод къалуруналди) иллюстрация, фото-сюжет) чпин устадвал къалурна. 282 иштиракчидикай конкурсдин призера ва гъалибчияр хьана.

Мярекат ачухай РЦО-дин директор, "Дагъустан Республикадин муаллимрин Ассоциация" РОО-дин президент Анжела Байрамбеговади, гьакъни РД-дин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин, культурадин, жегъилрин крарин, спортдин ва туризмдин рекъяй Комитетдин председателдин заместитель Гьамидуллагъ Мегъамедова, ДГУ-дин электронный СМИ-рин кафедрадин заведующий, Ильман Алипулатован - гъевичидан тварунихъ галай "Аялриз пакадин югъ багъишин" мергъяматлувилин фондунин президент Ильман Алипулатов, "Дагъустан Республикадин муаллимрин Ассоциация" РОО-дин президент Анжела Байрамбеговади, гьакъни РД-дин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин, культурадин, жегъилрин крарин, спортдин ва туризмдин рекъяй Комитетдин председателдин заместитель Гьамидуллагъ Мегъамедова, ДГУ-дин электронный СМИ-рин кафедрадин заведующий, Ильман Алипулатован - гъевичидан тварунихъ галай "Аялриз пакадин югъ багъишин" мергъяматлувилин фондунин президент Ильман Алипулатов.

Мярекат ачухай РЦО-дин директор, "Дагъустан Республикадин муаллимрин Ассоциация" РОО-дин президент Анжела Байрамбеговади, гьакъни РД-дин Халкъдин Собранидин образованидин, илимдин, культурадин, жегъилрин крарин, спортдин ва туризмдин рекъяй Комитетдин председателдин заместитель Гьамидуллагъ Мегъамедова, ДГУ-дин электронный СМИ-рин кафедрадин заведующий, Ильман Алипулатован - гъевичидан тварунихъ галай "Аялриз пакадин югъ багъишин" мергъяматлувилин фондунин президент Ильман Алипулатов.

## Гъажи Давудакай мад са ктаб



Агъмед МАГЪМУДОВ

Саласа юкъуз "Лезги газетдин" редакцияда "Институт финансов и права" УВО-дин ректор, экономикан илимрин кандидат Рамиз Алиева тукъурнавай "Гъажи Давуд" ктабдин презентация къиле фена. Къейд ийин хьи, ктабда тарихдал машгълур алимри, Дагъустандин илимдинни жемиятдин векилри лезгийрин машгълур регьбердикай хъенвай макъалаяр гъатнава. Абурун арада С.Гъажиев, Р.Ризванов, Ф.Нагъиев, Къ.Акимов, А.Исмаилов, Гъ.Абдурагъимов ва маса авторар ава. Ктабдин редактордин везифаяр филологиядин илимрин доктор Хизри Ильясова тамарна.

Мярекатда Махачкъала шегьердин администрациядин ветеранрин советдин председателдин заместитель Абдулмуталиб Гьамзатов, "Нур" газетдин кьилин редактор Байрам Абдуллаева, "Лезги газетдин" редакциядин векилри - жавабдар секретарь Шихмурад Шихмурадова, политикадин ва литературадин

патан Кавказдин исламдин ахтармишунар къиле тухудай центрадин руководитель Руслан Гереева Гъажи Давуда диндин рекъе къиле тухвай къвалахрикай ихтилатна. Рамиз Алиеван гафарай малум хъайивал, ада Гъажи Давудан уьмуьрдикай ва женгинин рекъерикай хъенвай материалар къватлун

патан Кавказдин исламдин ахтармишунар къиле тухудай центрадин руководитель Руслан Гереева Гъажи Давуда диндин рекъе къиле тухвай къвалахрикай ихтилатна. Рамиз Алиеван гафарай малум хъайивал, ада Гъажи Давудан уьмуьрдикай ва женгинин рекъерикай хъенвай материалар къватлун

патан Кавказдин исламдин ахтармишунар къиле тухудай центрадин руководитель Руслан Гереева Гъажи Давуда диндин рекъе къиле тухвай къвалахрикай ихтилатна. Рамиз Алиеван гафарай малум хъайивал, ада Гъажи Давудан уьмуьрдикай ва женгинин рекъерикай хъенвай материалар къватлун

патан Кавказдин исламдин ахтармишунар къиле тухудай центрадин руководитель Руслан Гереева Гъажи Давуда диндин рекъе къиле тухвай къвалахрикай ихтилатна. Рамиз Алиеван гафарай малум хъайивал, ада Гъажи Давудан уьмуьрдикай ва женгинин рекъерикай хъенвай материалар къватлун



отделрин редакторри - Нариман Ибрагъимовани Мердали Жалилова ва масабур иштиракна. Гуьруьш, сифте гаф рахуналди, "Лезги газетдин" кьилин редактор Мегъамед Ибрагъимова ачухна.

Мярекатдин иштиракчийри Гъажи Давудан уьмуьрдин ва женгинин рекъерикай гъазурнавай ктабдин важиблуквал, къиметлувал, бажарагълу регьбердин къаматди акъалтзавай несилриз тербия гунин карда къугъвазвай роль къейдна. Кефер-

давамарзава ва къвед лагъай ктабни чапдай акъатун мумкин я.

Презентациядин сергъятра аваз иштиракчийрин автордихъ мадни еке агалкъунар хъун алхишна, Рамиз Алиеван жегъилриз ватанпересвил тербия гунин рекъе активнивилей Махачкъала шегьердин администрациядин ветеранрин советдин патай орден ва Кеферпатан Кавказдин исламдин ахтармишунар къиле тухудай центрадин патай Гуьрметдин грамота вахкана.



Чехи Гъалибвилини - 74 йис

# Къвед лагъай фронт гъикI ачухнай?

Жамидин ИСМАИЛОВ,  
Педагогикадин НИИ-дин илим-  
дин чехи къуллугъчи

Дуьньядин къвед лагъай дявдин вахтунда Советрин Союзди союзникрихъ галаз икяррара къалурнавай вири мажбурнамаяр михивилелди къилиз акъудзавай. Амма США ва Англия лагъайтIа, масакIа эгечIавай. Фашизм терг авунин месладин патахъай Гитлер аз акси коалициядихъ къве жуьредин план авай. Эгер Советрин гьукуматдиз, союзникарни галаз вири къуватар сад авуна, душман кукIварун кланзавайтIа, Англиядизни Америкадиз чпин къуватар дяве Германиядин сергъятрив агакъайла, кардик кутайдай ният авай. Им къвед лагъай фронт дяве кубъятъ жез мукъва хъайила, Францияда ачухда лагъай чIал тир, яни советрин къушунрин гилералди Германиядин къуватар тергна, Советрин Союз жезмай къван зайифарин, ахпа дяведилай къулух адал империалистри чпин шартIар илитIин. Амма ихътин сиясатдай Советрин гьукуматдин къил акъатнавай. Гьеле 1941-йисан июлдиз Англиядин вилик Яру Армиядиз военный куьмек гунин, къвед лагъай фронт ачухунин месэла эцигнай. Англияди ам кваз къуначир. 1942-йисан майдиз Лондонда хъайи рахунрин вахтунда къецепатан крарин министр В.Молотова Советрин Гьукуматдин тапшуругъдалди Европада къвед лагъай фронт ачухуникай лагъанай. Черчилла жавабдикай мад къил къакъуднай. Америкадихъ галаз хъайи рахунри 1942-йисуз Европада къвед лагъай фронт ачухунин икярардал гъанай. И хиве къунни къилиз акъудначир. США-ди Кеферпатан Францияда 1943-йисуз къвед лагъай фронт ачухун ва аниз чпин аскерар рекъе тун хиве къунай. Амма генани къилиз акъудначир.



Африкадай немсеринни Италиядин къушунар чукурун патал чпин гьерекатар давамарна.

Коммунистрин партияди ва Советрин гьукуматди фашизмдин лукI-виликай жезмай къван гзаф халкъар фад хкудун патал къвед лагъай фронт ачухунин месэла акъвазарначир. Америкадизни Англиядиз Яру Армияди Германия кукIвардайди ашкара хъайила, 1944-йисан гатфарихъ къвед лагъай фронт ачухдайдакIа лагъана. Гъа икI, къвед лагъай фронт ачухун гежел вегъез, Америкадини Англияди Советрин Союзни Япония дяведик кутун патал гьерекатар ийизвай, яни чи уьлкведи къве фронтда дяве тухвана кланзавай. Военный суьрсет агакъарунни къвед лагъай фронт ачухун са гафар тушир. Чав агакъзавай военный суьрсетрин къадар лап тIимил тир, гъабурни вахтунда къевезвачир. Гъавилей октябрдин вацра Москвада хъайи СССР-дин, Англиядин ва Америкадин къецепатан крарин министррин конференциядал алай асул месэла къвед лагъай фронт ачухуниз талукъарнавай. Союзникрин министрри инални са мажбурнамани хиве къуначир. 1943-йисан 28-ноябрдиди 1-декабрдиди Тегеранда хъайи гьукуматрин килерин

конференциядал Сталина, Рузвельта, Черчилла къвед лагъай фронт ачухунин гъакъиндай къарар къабулна. Кеферпатан Франциядиз гъа хъун. Гъа икI, эхирни и важиблу месэла гъялнай.

1944-йисан 6-июндиз Америкадинни Англиядин къушунар Кеферпатан Франциядиз гъа хъна. Чи къушунар, са куьнизни килиг тавуна, анжах виликди физвай. Гитлеран ийир-тийир квахънавай. Адан эхир жезвай. Союзникри тади гъалда къвед лагъай фронт ачухун къетIна. Абуруз ашкара хъанвай хъи, Советрин Союздин баркаллу армияди абурун куьмек галачизни Европадн халкъар, гъакI Францияни азад хъийида, Берлин къада. Къейдна къанда хъи, союзникри къвед лагъай фронт ачухун къасухдай яргъал чIугунай, Англиядихъни США-дихъ чпин чIуру ниятар, планар авай ва Германиядихъ галаз къилдин (сепаратный) рахунарни къиле тухузвай.

Алай девирда тарихдин чехи вакъияяр масакIа, къалпдиз къалуриз алахънавай къуватарни ава. И кардиз рехъ гана виже къведач. Вири дуьнья фашизмдикай хвейиди, чIулав къуватар пурчухъкарайди, са рахунни алачиз, Советрин Союз, адан баркаллу Яру Армия я.

## Мягъкем диб

Ж.ИСМАИЛОВ

Перестройкади Россияда марксизмдин-ленинизмдин идеология тахъай мисална, амма адан чкадал чи обществодиз виже къведай хътин, халкъ дуьз рекъе твадай, иллаки жегил-жаванар эдеблудка-каз тербияламышдай са затIни арадал гъанач. Рехъ гъихътинди ятIа чин тийиз, адан а къил малум тушиз, виликди физ жедайди туш.

Гъавилей СССР чукIурдай планрик ЦРУ-ди 1945-йисуз тукIуьрай доктринада кар алай месэла советрин халкъди амалзавай идеологиядин, марифатдин асул лишанар чIурубуралди эвезун тир. А.Далласа СССР чукIурунни пландикай икI лагъанай: "Россияда чна, чинебан къвалах тухвана, тапан ивирар илитIа, абурухъ инсанар агдайвал къвалах тухуда..." Америкадинни Англиядин империалистриз Дуьньядин къвед лагъай дяведилай гуьгъуьниз СССР къуватлу хъанвайди, адак чпин тIем акакI тийидайди чизвай. Гъавилей Чер-

чиллани лагъанай: "Чна вири къуватар Россияда къайдасузвилер тун патал серфда, фашал идеология пропаганда авуна, нагъакъан крарин тарифариз, инсанар чIуру рекъе тваз, халкъар гьукуматдиз акси акъвазариз, коммунистический режим алудна къанда. Маса чара авач, гужлу Россиядин къуватар мадни артух жеда. Анжах къенепата чинеба пропаганда тухуз, халкъ чIуру рекъе туртIа са крар арадал къведа..."

Гъа икI ийизни алакьна абурулай - Советрин Союз хътин зурба государство, са гуьллени ягъ тавуна, чукIурна. Ингъе перестройщикринни либералрин девирда ришветбазвални тараш-чапхунун гзаф чиновникриз къилин идеология хъанва. Арадал атанвай гъалар татугайбур тирди уьлкведин къиле авайбуруни хиве къазва. ИкI, месэла, 2012-йисан 12-декабрдиз В.Путина Краснодарда общественностдин векилрихъ галаз гуьруьшмиш хъайи чIавуз лагъанай: "Алай девирда Россиядин общественноста инсанар мишекъат хъанва,

сада-садан гъил къун, гъуьрмет авун амач. Гъа и ерийри, чи тарихда къалурзавайвал, чун гъамиша сад авуна, къуват гана. Ахътин крар чна дамахзавай".

Бес вуч авуна къанда?

В.Путин и суьлдизни хъсан жаваб гузва: "Чна къевезмай девирдин диб мягъкемди авуна къанда. И мягъкем дибни ватанпересвал я..."

Эхъ, ам жуван тарихдиз гъуьрмет авун, чи халкъарин хъсан, эдеблу адетар рикIелай алуд тавун, агъзур йисарин баркаллу тарих, культура, чехи тежриба хвена, халкъар гъикI стхавилелди яшамаш хъанатIа, рикIелай алуд тавун я.

Горбачеванни Ельцинан чIуру политикади чи тарихдин хъсан адетриз кIур гана, анжах бязибуруз девлетлу жедай гегенш рекъер ачухна.

Жегилар дуьз тербияламышун патал чи бубайрин, ата-бубайрин хъсан крар, баркаллу адетар сифте чкадал хъана къанда. И жигъетдай мектебра тарихдин, литературадин, дидед чIалан тарсари важиблу чка къазва. Жегил-жаванар тербияламышунин, чи баркаллу тарих, дуьз ивирар, халкъдин, уьлкведин важиблу месэлаяр датIана сифте чкадал хъун лазим я.

## Игитвилини тарсар

Нариман КЪАРИБОВ

Чи уьлкведин халкъар патал виридалайни багъа, чехи, важиблу сувар тир Гъалибвилини югъ мукъва хъурдавай Дербентда адаз талукъарнавай гъазурвилерни гегенш жезва. Шегъердин ветеранрин советди и къвалахдиз иллаки гзаф фикир гузва. Гъамиша адет хъанвайвал, ветеранрин советди Чехи Гъалибвилини 74 йис тамам жезвай сувариз талукъ яз къиле тухудай шад мярекатрин махсус план тукIуьрнава, ам ветеранрин советдин Президиумдин заседанидал тестикъарнава.

Планда Ватандин Чехи дяведа чи игит ЯракIулу Къуватри, Советрин халкъди къалурай тешпигъ авачир хътин къегъалвилерикай мектебра, къилин ва юкъван образованидин клелунрин идарайра ветеранрин гуьруьшар тешкилуниз иллаки гегенш чка ганва. Мектебра игитвилини тарсар (уроки мужества) тухунив эгечIава. СтIал Сулейманан тIварунихъ галай 21-нумрадин юкъван мектебда и къвалах иллаки хъсандиз тешкилнава. Ана Гъалибвилеиз талукъарнавай Баркалладин къилдин зал ава. Игитвилини тарсарни гъа ина тешкилзава. Чехи сувар мукъва жердавай шегъердин женгинин баркалладин музейдиз къевезвайбурун къадарни артух хъанва. Аниз къевезвай мектебрин аялри экспонатриз итиж ийизва.

Ватандин Чехи дяведин йисара Дербентда 345-нумрадин стрелковый дивизия арадал атайди я. Вичин жергейра гзаф миллетрин векилар аваз хъайи и дивизияди, Кавказдилай гатIунна, чи уьлкведин гзаф шегъерар ва хуьрер душмандикай азад хъувунин пак кардик вичин пай кутуна. Къегъал дербентви, Женгинин Баркалладин ордендин вири пуд дережадизни лайихлу хъайи, дяведилай къулухъни Дербентдин горпромкомбинатда уьмуьрдин эхирдалди зегъмет чIугур Иван Хоролецан игитвилериз бахшнавай махсус стенддин вилик музейдиз сиягъатзавайбур яргъалди акъвазава.

Суварин вилик квай и йикъара шегъердин мектебрин аялри, авадамламышдай карханадин коллективди Ватандин Чехи дяведа телеф хъайи, гъакIни гуьгъуьнин йисара рагъметдиз фейи фронтотвикилар суварихъни гелкъуьн тешкилнава, цуьквер цазва, кул-кусдикай, къуру векъер-къаларикай михъзава.

Шегъер Ватандин Чехи дяведин иштиракчияр тир дербентвийрин портретралди ва махсус плакатралди безеклу авунин къвалахарни гъиле къунва. Сувариз талукъарнавай шад мярекатар къиле тухуниз шегъердин культурадин маканарни тешкилувилини хъсан дережада аваз гъазур жезва. Къилди къачуртIа, СтIал Сулейманан тIварунихъ галай музыкадинни драмадин, табасаранрин ва азербайжанрин драмадин театррин, "Дербент" тIвар алай муниципальный, шегъердин аялринни жаванрин яратмишунрин (ДДЮТ) дворецдин, "Гюнеш" ансамблрин коллективри чехи программарикай ибарат суварин концерттар гъазурзава.

Шегъердин центральный библиотекада Ватандин Чехи дяведа дербентвийрин гъунарлувилериз талукъ материалрин ва ктабрин выставка тешкилнава, "Дербентвияр - Советрин Союздин Игитар" фотомонтаж тукIуьрнава, клелзавайбурунни ветеранрин гуьруьшар къиле тухузва. Мукъвара шегъерда "РикIел хуьнин вахтни" башламишдайвал я.

## Къегъал руш

А.АГЪМЕДАГЪАЕВ

МЕНАФОВА Асия Сердеровна

1941-йисан 3-январдиз КIцIар районда дидедиз хъана. Ина юкъван школа куьтягъай руш Азербайжандин химиядин институтдик экечIна. Идалай гуьгъуьниз ада Москвадин общественный илимрин академия акъалтIарна. Жегил пешекарди техникадин илимринни ахтармишунардай институтда къвалахиз гатIунна.

1969-йисуз А.Менафова КIцIарин эпидемиологиядин станцияда инженервилеринни химиядин лабораториядин заведующийвиле тайинарна. Алакьунар авай дидегъли 1974-йисуз КПСС-дин КIцIар райкомдин къвед лагъай секретарвиле хъана. Тежриба къватIай коммунист Азербайжан ССР-дин Масалинский райкомдин сад лагъай секретарвиле хъана. 1990-йисуз адакIа КПСС-дин КIцIар райкомдин сад лагъай секретарь хъана. СССР чкIай йисуз ам гъа райондин администрациядин къиле акъвазна.

1992-йисуз А.Менафова Азербайжан Республикадин яшайишдин рекъяй хуьдай ва зегъметдин министрстводиз отделдин начальниквилин къуллугъдал хутахна. Ам къве сеферда АР-дин Милли межлисдиз депутатвиле хъана.

Баркаллувилини ордендин сагиб тир Асия Сердеровнади са шумуд йисуз Белоруссияда Азербайжан Республикадин полномочный векилдин советник яз къвалахна. Алай вахтунда Бакуда яшамаш жезва.



СтIал Сулейманан - 150 йис

Гъажи КЪАЗИЕВ, Россиядин журналистрин Союздин член, муаллим

*Гъар са пехърез вичин кака,  
Чизамач ам хадай чка.  
ХупI бул хъанва и винтовка,  
Ружадикай паш хъана хъи.*

СтIал СУЛЕЙМАН

Йисар, вахтар, цава кIватI жез - чклизвай булутар хъиз, къвез, алатзава. Цийи несилар пайда жезва, яшлугур рагъметдиз физва... Им тIебиатдин къанун я. Амма СтIал Сулейман ва адан яратмишунар чи рикIера гъа-мишалугъ амукъзава.

Девирдин хесетарни, къиметарни, къисметарни дегъиш жезва. Гъарда вичин рикIел вуч атайтIа, гъам лугъзува, хъизва. Хъсанбур писбуруз элкъурзава, писбурукай гъакимар туйкIуьриз алахъзава. Имни "демократияди" цуьк акъудзавай алай вахтунин лишан я.

Вичин девирда къве дуйнья акур Сулеймана садаз "Вун квахъ, къей куьгъне замана", масадаз «Цийи дуйнья» лугъуз, тарифарнай. Эгер СтIал Сулейман къенин йикъаралди амайтIа, са шакни алачиз, ада 1919-йисуз къей "Урусият" шиир тикрар хъувун мумкин тир:

*Шумудаз вун жеда есир?  
Мус алудда на и тахсир?  
Вучиз гуда чарадаз сир?  
Вахъ гъич ихтибар амач хъи.*

СтIал Сулейман, дугъриданни, гележег виликамаз аквадай, пайгъамбар хътин кас хъана. Адан жавагъирар аялрини кIелзава, муаллимрини, девлетлуйрини, кесибрини. Гъар са муаллимдин пак буржини аялрин вилик шаирдин эсерар вахтунихъ галаз алакъада туна кIелун, садахъайни кичIе тахъана, авайвал къимет гун я. Гаф атай чкадал лагъана кIанда: мектебрин программарихъ аялар СтIал Сулейманан уьмуьрдин ва яратмишунрин рекъерихъ менфятлудаказ танишар-

Арифдар



дай мумкинвилер саки авач. 5-11-классра чара авунвайди анжах 10 сят я. Гъелбетда, ахътин чIехи шаирдиз им лап тIимил я.

Алай вахтунда са бязибуру - гъавая Ватан тарашзавайбуру лугъунни мумкин я: низ герек я Сулеймана мани лагъай Ленин, Сталин, партия, революционерар, регъберар ва масадбур?

Тарих квадариз жедайди туш. Гъикъван ам такIан хъайитIани, гъакъикъат сад я: Сулейман чаз чи алатай тарихдин крал ашукъ шаир яз чиде. Ада Агъа СтIалрин, Куьредин, Дагъустандин, Кавказдин ва, эхирни, Урусатдин тариф гъакъикъатдани лап вини дережадиз хъажна.

Сулеймана къад йисалай гзаф вахтунда халкъарин арада дуствили цуьк акъудуниз къуллугъна.

Инсанвиликай, адалатдикай, ягъ-намусдикай, дуйньядикай ада теснифнавай чIалар акъван жанлу я хъи, исятдани абуру "экуьнин Зуьгъре гъетре" хъиз, жемятдиз нурур гузва, Сулейманан девирдихъ къил-эхир авачирди тестикъарзава.

Гъикъван заманаяр, девирар, пачагъар, гъар жуьредин партияр арадал къвез-хъфейтIани, дегъиш хъайитIани, шаирдиз М.Горькийди гайи къимет инкардай, чIурдай, вичиз кIандайвал элкъурдай ихтияр садазни авач.

Чи играми гуьзел Ватан чуькIуруник, заводар, фабрикаяр къара келекрихъ маса гуник, багълар, салар къуруруник, карханаяр кIеви хъувуник, инсанар къекъерагрис элкъуруник чIехи арифдар СтIал Сулейманан са пайни, са тахсирни квач. Ихътин чапунчивилер акурла, зи рикIел рагъметлу Етим Эминан шиир хтана:

*Фана я вун, дуйнья, садазни тахъай,  
Давуд халиф яз, Давудаз тахъай,  
Акъван кIевиз къуна, Намрудаз тахъай,  
Низ хъана вун себеб, дарман, дуйнья гъей!..*

Чи арифдар СтIал Сулейман - чIехи шаир кечмиш хъайила, СССР-дин писателрин Союздин правлениди гайи малуматда икI лагъанвай: "Агъа СтIалдал алай кесибдин кумадивай советрин халкъарин меркезда авай Кремлдин Дворецдал къван давам хъайи адан рехъ тарихда гъатнавай гъулдан цIурурдайбуру, чубанарни инженерар, миллионралди зегъметчияр феи дуйз ва баркаллу рехъ тир".

Камаллу шаирдиз халкъди ийизвай гъурмет эбеди я. Къурушрин хуьруьн 1-нумрадин юкъван мектебдани гъар йисуз, майдин вацра, чIехи классра кIелзавай аялрин кумекдалди СтIал Сулейманан экуь къаматдиз бахшнавай мярекатар къиле тухун адетдиз элкъвенва. Анал хуьруьн шаирри ва писателри Сулейман бубадиз бахшнавай эсерар кIелзава ва адан чIалариз теснифнавай манияр лугъузава...

Хазран КЪАСУМОВ

Халкъдиз масан...

Халкъдиз масан жавагъирар туйкIуьрай,  
Лезгистанда гуьзел чIалар къекъуьрай,  
Пашманвилер шадвилерихъ элкъуьрай,  
Чи рикI алай шаир я вун, Сулейман.

Ви гъар са цIар якъут, гевгъер, къизил я,  
Ви шиирар гуьзелни я, къезил я,  
Абур кIелун ачух жедай гуьгъуьл я,  
Чи рикI алай шаир я вун, Сулейман.

Етим Эмин феи рекъай фена вун,  
Бажарагъдай адан сухта хъана вун,  
Вал гъейран яз, дамах ийиз ава чун,  
Чи рикI алай шаир я вун, Сулейман.

Ви "Билбилди" къенин къузни ванзава,  
Гъар са шиир кIел хъийиз мад кIанзава,  
Абурай чаз гележегни аквазва,  
Чи рикI алай шаир я вун, Сулейман.

Насигъатдин Шалбуз дагъ яз хъана вун,  
Сад Аллагъди Самур вацI яз гана вун,  
Гуьзел майдин вацра дидед хана вун,  
Чи рикI алай шаир я вун, Сулейман.

Яшар хъанва асирни зур атана,  
Ви юбилей къейдзава, эл атана.  
Ви шиирал гуьл тахъай кас аматIа?  
Чи рикI алай шаир я вун, Сулейман...

Зара ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Даим ви тIвар

СтIал Сулейманан 150 йисаз бахшзава

Рагъмет хъуй ваз, чIехи шаир,  
Гуьлуьн патав сур хъанавай.  
Чаз виридаз кIан я пара,  
Алемдиз машгъур хъанавай.

Лепейрин ван, чайкайрин сес  
Югъ-йиф ава ви япара.  
Шаир, вакай фикир ийиз,  
Алатзава чи ахварар.

Алай уьмуьр аквазвачIан,  
Хци рикIи гузва ваз экв.  
Шаир, вуна фикир мийир,  
Ви руьгъ, ви нур амуькдач тек.

Музеярни, ктабарни  
Цийи жеда, алаз парпар.  
Намус патал яшамаш хъай,  
Мецел жеда даим ви тIвар!

Важибат НАСРУЛЛАЕВА

Дамахзава

Гъвечизамаз магърум хъана  
Дидед ширин мецикай,  
Дадмишна на и дуйньядин  
ТуйкIуьлвилер вичик квай.  
Ипек партал хъанач чанда,  
Тухдалди фу гакуьнач.  
Я Бакуда, я Генжеда  
Ви дердина акъунач.  
Элкъвена мад хтана вун  
Жуван хайи ватандиз.  
Башламишна лугъуз чIалар  
Адалатсуз замандиз.  
Билбилдикай лугъуз мани,  
Вуна дустар уяхна.  
Бармак къуна вуна хурал,  
Дерин сирер къечIяна.  
Лув гузва ви чIалари  
Чилин шардин винелай.  
Дамахзава вал лезгийри,  
ТIвар алатдач мецелай...  
Чи хайи чил, чи райондал  
ТIвар ала ви, Сулейман  
Гъар шаирдин меце, рикIе  
Кар ава, ви Сулейман.

Шаирдин хванухва

Райсудин НАБИЕВ

Вич зурба тIварарин ва наградайрин сагъиб тиртIани, Сулейманав фурс-дамах гвачир. Ам саки гъамина халкъдин арада жедай, вични гъабурун тай, хизандай яз гъисабдай.

Сулейманаз яхдиз яргъал чкайризни физхквез кIандай. Патарив гвай ва яргъа хуьрерани адас хванухваяр, танишар авай. И кар фикирда къуна, заз и макъалада Курхуьрелай тир шаир АГЪАМИРЗОЕВ Мирзebutаяни Сулейманан алакъайрикай куьрелди ихтилатиз кIанзава.

Сулейманаз хванухваяр ина мадни авай. Амма Мирзebutаяхъ галаз алакъа масад тир. И кар Сулейманаз кIандай, вацралай садра хъайитIани, ада Мирзebutаял къил чIугвадай. Жегъил шаир яз, Мирзebutаяз гафунин кумек кIан жезвай.

Мирзebutай Курхуьрел 1900-йисуз дидедиз хъана. Гъвечизамаз, са тике фу къазанмишиз, Дербентдиз ва масанриз физ, батраквал авуниз мажбур хъана. Ада, Сулейманалай чешне къачуналди, сифте шиирар билбилдикай, къизилгуьлдикай, В.И.Ленинакай къенанай. 1927-28-йисара "Артелдиз", "Колхозчияр", "Герейхановаз", "Сулейманаз", "Пинийрин сувар", "Мискин тухвайдаз" ва маса эсерар теснифнай.

Мирзebutай СтIал Сулейманан дуст тир. Шииррин кумекдалди и дуствал мадни мукъва, мягъкем хъанай. Районда са сеферда чIалар лугъудайбурун гуьжетар (конкурс) тешкилайла, СтIал Сулейманан галаз Мирзebutая, НуьцIуьгъай тир Мефтялиди иштиракнай. Сулейманни Мирзebutай Махачкъаладизни фидайвал хъанай. Мирзebutаявай анис физ хъаначир. Сулейман Агъа СтIалдал хтайла, Мирзebutая адас шиирдалди лагъанай:



*Саламар хъуй зи ширин тир мецелай,  
Зун галачиз вун меркездиз фенанни?  
Хабар къур кас гъич хъаначни къецелай?  
ГъикI хъана ви кIвалахар, лагъ, азиз дуст?*

*Дагъустандин халкъарин вун арада,  
Газетдай заз кIел авуна чарада.  
Цуьквер цада вун феи рекъе вирида,  
Мад ви мурад вуч ятIа лагъ, азиз дуст.*

*Дустуни ви дустуникай хабар къан,  
АтIанайни ви гафуни турун къван?  
Чи чилелай Шалбуз дагъ хъиз вун къакъан,  
Акваз кIан я, таб кватIа, лагъ, азиз дуст.*

*Терсепулдай экъечIнавай цуьк я вун,  
Душманарин пеле къадай къуьк я вун.  
Чаз дагъларай вирт гъизавай чIиж я вун,  
Лезги бала кIевенкIе хъана, азиз дуст.*

*Зулжалалди хайид я вун, гаф авач,  
Чна вучин, ви дердина кас хъанач.*

*Вун хътинбуруз виликрай гъич яб ганач,  
Власть гила чид я лагъ на, азиз дуст.*

Мирзebutаяз (дустуниз) Сулеймана...

*Ширин салам зи мецелай,  
Хизанризни лагъ кIевелай.  
Хтайлахъди зун къецелай,  
Зав ви кагъаз гана хъи, дуст.*

*Хабар къазва зи гъалдикай,  
Зи кефияр хъсан я, дуст.  
За лугъун ваз меркездикай,  
Куьгъне закон кана хъи, дуст.*

*Рахана захъ урус чIалал,  
Четин хъана тийижиз чIал.  
Гаф ганай заз собранидал,  
Лезги чIалал раханай, дуст.*

*Рахана, за куьтягъайла,  
Капар яна заз вирида.  
Шаир яз зун хъягъайла,  
Заз жегъилвал гана хъи, дуст.*

*Чир авуна дустни душман,  
КIвалах тваха жезамай къан!  
Къилел алаз партия жуван,  
Заз тапшуругъ ганва, зи дуст.*

*Бутай, кIватIа фикир жуван,  
Мягъкем ая жуван Ватан!  
СтIал шаир Сулейманан,  
Чи гаф-чIал сад язва, зи дуст.*

И цIарари тестикъарзавайвал, Сулейманни Мирзebutаян арада аваз хъайи дуствин алакъа сагъди тир. Мадни къейд авуртIа жеда: Мирзebutаяз Цлахърин хуьрай тир ашукъ, буьркъуь Рагъим, Къурагъ райондин Шимиухърай тир зурба зуьрнечи Ражабни мукъувай чидай. Абур Мирзebutаяз пинийрин сувариз мугъман жедай, демера манияр лугъудайбурун акъажунра иштиракдай...

## Лезгийрин игитвилин эпос



# Эверуниз гъай гъикІ лугъузва?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,  
литературадин отделдин редактор

“Шарвили” эпосдиз талукъарнавай сувар киле тухуз цїи 20 йис жезва. Ихътин мярекатар патал им вижевай юбилей ва тайин тир нетижаарни хкудуниз кутугнавай вакъиа я.

Сифтени - сифте къвезвай суалар: вуч паталди ихътин сувар арадал гъайиди я? Ада гъихътин месэляяр гъялуниз куьмек гузва?

Жаваб чавай 20 йис идалай вилик тївар-ван авай политикри, арифдарри, писателрини искусстводин деятелри авур рахунрай, чи газетриз акъатай хейлин материалрай жагъуриз жеда. Авайвал лагъайтїа, а метлебрикай чун саки гъар йисуз, сувар мукъва жедайла, рахун тавунани туш.

Инал заз “Шарвили” суварин руьгъдин бинеяр (философия) арадал гъайи Агъед Гъажимурадович Агъаеван бязи къейдер, теклифар рикел хкун кутугнаваз аквазва: “Республикада сифте яз киле тухузвай адетдинди тушир и серенжемдин мурад Дагъустандин халкъарин руьгъдинни медениятдин ирс алай аямда тербияламушунин кївалахрал кївелай желб авуникай ибарат я. Суварин макъсад гъа и кардихъ элкъуьрнава...”



Шарвилидин игитвилин руьгъдалди, къаматдалди, краралди акъалтзавай несилар тербияламушун. Ватан хуьдай, халкъ агуддай, чпихъ гъи чїавуз хъайитїани далу акализ жедай игитар...

Бес и кар гъикІ килиз акъудзава? Эпос арадал хканва, ам лезги ва урус чїаларалдини акъуднава, суварни тешкилиз 20 йис жезва. Эпосдай Лезгийрин госмуздраттеатрди сегънеда вижевай драмани эцигна. Балетни арадал гъана. Хейлин художникри шиклар, суьретарни чїугуна. Шаиррини композиторри хейлин маньярни тукьїурна... Ибур вири эпос машгъурзавай, адан фикрар (идеяяр) халкъдиз мукъва ийизвай серенжем тирдал шак алач. Амма вири а крарик алай вахтунда гъерекат кумаиди аквазмач. “Шарвили” драма сегънедал хкун тавуна гзаф йисар ахлатнава. Балет гъа са сеферда меркезда къалуна, мад ван-сес амач. Харжияр галай крар я абур! Пул авач...

Шарвилидин игитвилин руьгъ жегъил несиларив агакъарзавай сифте утагъ чи школяяр, колледжар, вузар, илимдин маса идараяр я. Мектебра “Шарвили” эпос гъикІ чирзава? Тек са Герейханован тїварунихъ галай совхоздин 1-нумрадин юкьван школадин муаллим С.Р.Османовади вичи а тарсар гъикІ тешкилзаватїа къалурзавай гъевчи са пособие чав агакьна. Мад авани?..

Алатнавай 20 йисан къене, и эпосдиз талукъарна, илимдин шумуд конференция, сессия тухванатїа малум туш. Эпосдай илимдин кївалахар тамамарнатїа чидач. Авач гъеле ахътин алимар, я илимдин кївалахарни. Авайтїа, абур суварин мярекатрал раиж жедай...

“Шарвилидин” суварик эпосдай хуралай ва устадвилелди адан паяр кїелун лазим тир. Ихътин серенжемар герек тирди гъа сифте йисалай суварин комитетдин планра къалурнавай. Ахътин конкурсар мусъхана? “Шарвили” эпос ни, гъина кїелзаватїа чидач.

Рикел мад 20 йис вилик Агъед Гъажимурадовича лагъай гафар хквезва: “Шарвили” эпосдин сувар тухузватїа, чи халкъариз гъеле эпосдин ери-бине чидач. Эпосни кїелна, чирнавач. Амма, Аллагъдиз шукур, гзаф лезгияр эпосди уяхарзава. Абуруз чпин ата-бубайрин мурадар ва дердер чир жезва. Эпос кїела, дустар! Куьн пашман же-

дач. Акси яз, квек лувар акатда...” (“ЛГ”-дин 2000-йисан 19-майдин нумра).

Кїелзавани чна эпос? Чизвани чи жегъилриз а зурба эсердин ери-бине? Чизвайтїа, “Шарвили вуж я? Ада чаз вуч авурди я?” лугъуз, суалар вугуда-чир садани.

Шарвилидин халкъдин векилар, “женнет” жагъуриз, са гъиниз ятїа яргъариз - Сириядиз, Иракдиз фидачир. Женнет хътин чил, ватан хвенва чаз бубайри! Амма жуван чилел, Дагъустанда - Лезгистанда чи гъихътин кьегъал рухвайрин чанариз къастна... Сулейманан музей кана... Сириядайни Иракдай жасусар атанани?... Чи багъларни тамар, уьзуьмлухар терг ийиз, хуьрер чукурриз, цїийи Тимурленгарни Надиршагъар атанани? “Шарвили” эпосдин идеяралди тербияламуш хъайи несилри ихътин усалвилериз рехъ гудачир. Абурукай гъар садакай Гъажи Давуд ва я Ярагъ Мегъамед, Къазимегъамед Агъасиев ва я Эсед Салигъов, Сейфедин Къулиев ва я Саимат Ферзалиева, Радим Халикьов ва я Артур Бабаевни Зейнудин Батманов хътин чанда игитвилин руьгъ авайбур жедай.

Абурукай хейлин хъсан эсерар кхъинни авунва. Куьуьхуьр Саидан, Етим Эминан, Ярагъ Мегъамедан руьгъ ва къаматар къалурзавай Гъ.Къурбанан романар (“Гъай тахъай гъарай”, “Дили диванадин чирагъ”, “Яру Ярагъ”), М.Бабаханован “Келентар” роман, А.Къардашан “Мирзе Алидин геж муьгъуьббат”, А.Исмаилован “Мамрачрик ийф” драмаяр ва мсб.

И цїарарин авторди, къенин ийкъарин Шарвилидин векилар тир А.Бабаевани З.Батманован руьгъдиз бахшна, кьве поэма (“Артур” ва “Мешегидин мани”) газетда ва кылдин ктабар язни чапна. Амма абурун тиражар лап тїимил я. Нив абур агакьна?

Суварин мярекатар, гъайиф, яваш-яваш гъа са тегъердинбур, чебни къвердавай рангаралди кытбур жезвайди гъисс тавуна туш.

Алатай йисуз аниз (Ахъегъиз) гъатта чи патарив гъай районрайни хейлин муьгманар хтанвачир. Хквез хъанач. Гъа са юкьуз кар алай са шумуд мярекатдик кыл кутурвилай. Имни фикир гуниз лайих авай кар я, заз чиз.

Конкурсар тешкилзавай ва гъалибчияр руьгъламушзавай тегъеррини суалар, шаклувилер арадал гъизва. Месела, лап хъсан мани чи халкъдин руьгъдин ивир хун, вичени халисан лезги тїебии сес хъун лазим я. Ина агъавалзавайди “ямахадин” электросес я. Сегънедал саз гъай ашукъ ала, тамашачийрин япар мехъерин далдамдини зурьнеди денгзава. Чи концертар гъикІ кыле физватїа, газетдин алатай нумрадар хъсандиз къейднавай. Ахътин “межлисриз” халкъ хквездач.

Шарвилидин, эпосдин идеяяр (фикрар) халкъдин арада “машгъурзава” лагъана, гузвай бязи премияр Шарвилидикай ва я «Шарвилидин невейрикай» виле акадай, рикел аламуькдай затїар акъейбур, лезги чїалан хазина хуьзвайбур хун лазим тир. Ахътин эсерар ни хъяна? Ни кїелна?..

Маса агалкунрай - спортдай, искусстводин эсерар (кино, живопись, скульптура, музыка), илимдин цїийи агалкунрай лайихлу премия ва я пишкеш гайила, гъаїк тївар кьуртїани, вирибуруз шад жеда, гайидазни, къачурдазни аферин лугъуда. Амма... Суварин бязи паяр коммерциядин савдайриз элкъвезвайди хъиз я. “На - заз, за - ваз” лугъудай къайдада. Суварин сагъибриз куйь закай хъел татурай. Зун а шадвилерин саки вири мярекатрин шагъидни, мирзени (кхъинар авур) хъайи каз я. “Шарвили” эпос майдандиз ахъудиз гъиле кьурдалай инихъ (1990-йисан 19-январь) гъа кар раижзавайди...

Сувар зайиф хъун рикивай къабулиз жезвач. “Шарвилидин” махсус комиссия йисан кыляйкылиз кардик квайди хъайитїа, мумкин я, тешкилувал генани гужлуди, гъар са серенжемни суалар тан тийирди жеда.

Суварин планар виликамаз газетра, телеканалрай, масарай раиждайди тир. Гїла са къадардин масакїа жезва. Суварилай суваралди Шарвилидикай сад-квевдра рахун, заз чиз, тїимил я.

Шарвилиди чаз сад хъуниз, ватан, чїал, игитвилин ирс хуьниз эверзава. Амма чна гъай гъикІ лугъузва?..

## Шагъабудин ШАБАТОВ

Къадим Ахъегъа “Шарвили” эпосдиз талукъарнавай мярекатар кыле тухуз къад йис жезва. И сувар чї бинелу лезги халкъар сад ийизва, амай миллетризни, тупламыш хъуниз эвер гузва. Ам лезги халкъдин кьетїен суваррикай садаз элкъвенва.



завай несилни ахътин ксарин руьгъдаллаз тербияламуш жезва.

Белки, Шарвилини адетдин инсан тир жеди. Амма адан дирибашвилер, душманар дарбадагъ авун, кьушундин кыл кьуна, гъалибвилерихъди тухун акур халкъди ам вилик кутуна. Адан тївар гъаиша мецел хъана. Ам вири девирра, гїлани несилриз тербиядин са ярж яз ама.

И суварик руьгъ кутавай, лезги халкъдихъ, хайи чилерихъ, гележегдихъ рикІ кузвай, вичин хивез гзаф жавабдар крар, везифаяр къачузвай Имам Музамудинович чи девирдин Шарвили туш ни лугъуда?!

Куьре Мелика “Къул хуьз экъеч” лугъуз, халкъдиз женгиз эвер ганай, вичин бейтералди руьгъламушна. Чи баркаллу ватангъилири, четин макъамда халкъдин вилик экечїна, чил, хайи ватан хвена. Ибур бес Шарвилиар тушни!

“Зи халкъдикай ягъанатар ийидай касдин хура зун гапур хъиз акїида!” - лагъай Гъажи Давуд Шарвили тушни!

Чахъ чи тарихар къат-къат къарагъарай, къарагъарзавай, абур халкъдал агакъарзавай ба-

## Шарвилиар гъамиша авайди я

Ацукъай - къарагъай чкайрал, иллаки “Шарвилидин” сувар мукъва жедайла, бязибур, Шарвили вуч кас тир, ам хъайиди яни лугъуз, суаларни гуз жеда.

Заз кье мад сеферда жуван бязи фикрар лугъуз кїанзава. Гьелбетда, “Шарвили” эпосдикай гъар йисуз “Лезги газетдиз”, маса изданийризни акъалтїай тайин жавабар авай макъалаяр гана, гузва. Амма вирида кїелзавани абур?

Гъакїан буш чкадал са затїни арадал текъведайди виридаз малум я.

Буй-бухах авай, дирибаш, кьуватлу, ватанперес рухваяр чахъ тїимил хъанач. Шарвили тївар алаз, ам бинедиз къачуна, ахътин къамат арадал гъуни гзаф крарикай лугъузва. Гекъїгун авачир хътин ахътин къамат арадал гъайи халкъ бес вилекъди, зурбади тушни? Эпосар авай халкъар дуньнедал тупларалди гъисабиз жеда.

Ахътин баркаллу, бажаргълу рухваяр кыле аваз, чалай, вирибуру лугъузвайвал, женнетдин юкьни-юкь хътин берекатлу чилер, абукевсер булахар, дереяр, вацїар, ясти дагълар гзаф къадар душманрикай хуьз алакьна.

Тарихдин чинрай малум жезвайвал, чи чилерал, чапхунчияр гъикъван атана! Чи вилекъ халкъди рей ганач, душманар тергна, гзафбур, кьулухъ вил ягъиз, катна. Чахъ вири девирра чешне къачудай, халкъ руьгъламушдай Шарвилиар тїимил хъанач. Гележегдани жеда.

Са сеферда зун Москвадай хквезвай. Поезд Грозный шегъердив агакьна. Вокзалдин цларал балкїандал алай, милли парталар алукинавай, аскїан буйдин итимдин шиклар алкїурнавай. Заз чир хъайивал, ам чечен халкъдин къагъриман хва Залимхан тир. Адалай вичин халкъ четин чїавуз тупламушиз, хайи чил хуьз, чапхунчияр куквариз алакьна. Гъавилай ам халкъди риклера хуьзва, акъалт-

жарагълу алимар тїимил авач. Абуру Шарвилиар тушни!

Гъамиша халкъдин юкьва хъайи, са чїавузни беглериз, ханариз муьтїугъ тахъай, авай гаф чинал лугъуз хъайи шаирар Шарвилиар туш ни лугъуда?!

Ватандин Чїехи дїаеда, чпин чанарни гъайиф татана, уьлкве хвейибур, Советрин Союздин Игитар бес вужар я?.. Шарвилиар!

Гъар йисуз хайи чїал хуьн патал районрин уртах конференцияр тешкилзавай, Шарвилидин сувар кыле тухун патал акъалтїай тешкилувал къалурзавай Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Шамсудинович чи девирдин къагъриман тушни бес?! Мисалар, чешнеяр гзаф гъиз жеда. Ибур тарифар туш, гъакъикъат я.

Халкъдин вилик экечїзавай камаллу ксариз кьуват гун, руьгъламушун чарасуз я. Далудихъ, дагъ хъиз, халкъ галайла, абурулай гзаф крар алакьда.

*Уьтквем хваяр зирек, кьегъал,  
Вучиз абур хъанва бейгъал?  
Себеб вуч я атун и гъал,  
Чахъ Лезгистан уьлкве аваз?*

*Туна кьулав пабни аял,  
Рикле гъатна агъзур хиял,  
Гъурбатдава лезги магъал,  
Чахъ Лезгистан уьлкве аваз...*

Гъар са лезги Шарвилидин вейсийриз вафалу хъун чарасуз я. Цїинин йисуз чи халкъди къад йис тамам жезвай чїехи сувар лап вини дережада аваз еке тешкилувилелди къейд авун лазим я.

Жувакай рахайтїа, мад сеферда тикрарзава:

*Шагъабудин - Шалбуз дагъдин  
пад хътин,  
Бул бегъердиз агакьнавай  
гад хътин,  
Михьивилиз абукевсер  
яд хътин,  
Ви весийриз вафалу я,  
Шарвили!!!*

## Бегьердин бине кутаза

Хазран КЪАСУМОВ

И йикъара чун Сулейман-Стальский райондин хуьрун майишатдин ва суьрсетдин управленидин начальник Мегьамедзагьид Бабаевахъ галаз гуьрушмиш хъана, алаатай йисан нетижайрикий, алай вахтунда райондин хуьрун майишатдин карханайра гатфарин чуьлдин кваллахар кыле физвал гьалдикай рахана.



Шадвалдай кар я, эхиримжи йисара районда хуьрун майишатдин хиле инвестициядин проект кардик кутаза, цийи багъларин, уьзюмлухрин майданар, идахъ галаз санал гьасилзавай суьрсетдин къадарни артурхарзава, - лагъана М. Бабаева. - Ида райондин экономика мягкемарзава, вири жуьредин бюджетриз къевезвай налогрин къадар гзафарзава, инсанриз кваллахдин алава чкаяр арадал гьизва.

И гафарин гьахълувал ихътин рекъемри тестикъарзава: алаатай йисуз районда 5605 тонн техил, 18559 тонн емишар, 10774 тонн ципицар, 33169 тонн салан майваар, 5065 тонн картуфар, 2512 тонн як, 13100 тонн нек гьасилна, 118 гектарда багълар, 45,3 гектарда уьзюмлухр кутуна.

Райондин хуьрун майишатдин карханайра, КФХ-ра, арендадин участка алай йисан бегьердин бине кутунин кваллахарни хъсан тешкиллвал ва еришар аваз кыле физва. Кылди къачуртла, гатфарин чуьлдин кваллахарив эгечдалди вилик майишатрин арайринбур тир дигидай цин къаналрал ремонтрин хейлин кваллахар тамарнава. Хуьрерин администрацияри, хуьрун майишатдин продукция гьасилзавайбуру санлай 24200 метр-

дин ярговвал авай майишатрин къенепатан къаналар михъна, къайдадиз гъана.

Районда уьзюмчивилин хелни эхиримжи йисара йигиндаказ вилик физва. Алай вахтунда районда, санлай къачурла, 1683 гектар уьзюмлухар ава. Уьзюмлухрин майданар ва гьасилзавай ципицарин къадар артурхарунай "Гуьлгери вац", "Зардиян", "Дербент-Агро", "Черейя", "Дере" ООО-рихъ, Н.Ягъев, А.Алагвердиев, М.Мегьамедов кыле авай лежервиллин майишатрихъ гьар йисуз хъсан нетижаяр жезва. Анра хуьтлуьн агротехникадин серенжемар (тегьенгрин кьурай ва герек авачир хилер атлуьнин, абурун пунариз пер ягъунин, жергейрин араяр цунин...) чпин вахтара ва галай-галайвал кыле тухвана акьалтарнава. Алай вахтунда гатфарин кваллахар кыле тухузва.

Багъманчивиле кваллахдин цийи, квенквечи къайдаяр ишлемишзава.

Райондин карханайрихъ, КФХ-рихъ ва арендаторрихъ 3339 гектар багълар ава, абурукай 83 гектар фад бегьердал къедайдур я.

Багъларани гатфарин кваллахар хъсан ери аваз кыле тухузва.

Алай йисуз районда 75 гектарда багълар ва 75 гектарда уьзюмлухар кутун планламишнава. И кардиз гьазурвилер акунва.

220 гектарда гатфарин кьуьл ва нехв, 50 гектарда мух, 185 гектарда гьажибугъдаяр цун планламишнава. Карханайри, арендаторри, хуьрерин агъалийри ачух чиле салан майваар цунизни гьазурвилер аквазва. Абуру тумаралди таъмин я. Помидоррин, афнийрин штилар чкадал гьасилзава.

Райондин вири жуьредин майишатри салан майваар ва гатфарин культураяр цадай 2000 гектардилай виниз чил гьазурнава.

- Бубайрин мисалда лугъузвайвал, гатфарин са йикъа хуьтлуьн са варз тухарда, - давамарзава М. Бабаева. - И кар аннамишуналди, карханайрин зегьметчири, арендаторри багъларани уьзюмлухр ва производстводин амай хилера гатфарин кваллахар вахтунда малум хъайивал, муьквал вахтунда кыле тухвана акьалтарда, цинин йисан бул бегьердин бине кутада.

## Кьуллугъун хъсан жезва

Нариман КЪАРИБОВ

Къадим Дербент йикъалай-къуз чехи жезва, гьам кефер ва гьамни кьиблепатахъ вичин сергьятар гегьеншарзава. И барадай кыле лезги халкъдин уьтквем рухвайрикай сад тир Гьаж Ражабович Жабраилов авай "Дагюгстрой" ОАО-дин квенквечи коллективди шегьердин кьиблепата арадал гьанвай кьуд мертебадин (Санкт-Петербурдин проектдин бинедаллаз) 25 квалликий ибарат "Южный" микро-районди Дербентдин акунар, къамат аваданвилехъ дегишарнава.

Кар ана ава хьи, шегьер чехи жердавай анин агъалийри транспортдин рекъай кьуллугъунин кваллах хъсанарунин месълани арадал къевезва ва разивализ жедайвал гьални ийизва. Алай вахтунда Дербентда автотранспортди пассажирар дашмишдай къадав агъана къенепатан маршруттар кардик ква. Къиметарни акъван багъабур туш - шегьердин яргъа чкайризни кваз 15 манатдихъ физ жезва.

Гьелбетда, къенепатан маршруттар пассажирриз кьуллугъдай автобусрин къадарни артурхарна кванзава. Шегьердин администрацияди и месэла гьалун рикелай алуьдзава. Гьам чехи ва гьамни микроавтобусрин къадар йисалай-суз гзаф жезва.

Ци и кваллах генани хъсан жеда. Шегьердин кыл Хизри Абакаровани пассажирар дашмишунал машгъл тир "Спектор" компаниядин директор Мегьамед Мегьамедован гуьрушдин вахтунда малум хъайивал, муьквал вахтара Дербентдиз къенепатан маршруттар патал цийи 20 микроавтобус хкида. Йисан эхирдалди абурун (алавабурун) къадар генани артурх жеда - 100-дав агакьда.

Им шегьерда цийи, алава маршруттарни кардик акатда лагъай чал я. Къейдна кванда хьи, мергьяматлу кас тир М.Мегьамедова, вичин хуси такьатар ишлемишуналди, шегьердин аялринни жаванрин яратмишуьрин дворецдиз (ДДЮТ) ва спортшколайрикай садаз 2 микроавтобус къачун хиве кьунва.



ЧИ МУХБИР

Сулейман-Стальский райондин администрацияда совещание кыле фена. Адан кваллахда экологиядин ва тебиатдикай менфят къачунин Кьиблепатан районин уртах управленидин руководитель Рамиз Велиева, "Экологи-Ка" ООО-дин руководитель Альберт Черникова, райондин депутатрин собранидин председател Штибег Мегьамедханова, райадминистрациядин кылин заместителри, хуьрерин администрациядин кылиери иштиракна.

## Цийи къайдада

Совещанидал, яшайишдин кьиви амуькаяр (ТКО) кватлуьн цийи къайдадал элячлуьнхъ галаз алакьалу яз, райондин муьлкар санитариядин рекъай михъи авунин месэладиз килигна.

Райадминистрациядин архитектурадин, эцигунрин ва ЖКХ-дин отделдин начальник Мустафа Мустафаева къейд авурвал, районда михъивилер авуниз еке фикир гузва, гатфарихъай ва зулухъай "михъивилерин варцар", хуьрера аваданламишунин, зирзибилдикай михъи авунин кваллахар тухузва. Дагъустан Республикадин Кылин "Къацу километрийар" серенжемдин тереф хуьналди, 2018-йисуз районда 800-дав агакьна къелемар цана, и кар алай йисузни давамарзава.

ТКО кватл хуьвунин цийи къайдадал элячлуьнхъ галаз алакьалу месэладикай рахадайла, М.Мустафаева яшайишдин кьиви амуькаяр кватл хуьвунин, тайинарнавай чкайрал тухунин, анрал зирзибил вахтуналди тунин, икьарарар кутунунин, агъалийривай ТКО кватл хуьвунин пул къачунин ва кар алай маса месэлайрал акъвазна. Ик, ада къейд авурвал, 2019-йисан 1-январдилай районда ТКО кватл хуьвунин "Экологи-Ка" ООО машгъл я. Карханадиз кваллахдай вири жуьредин шартлар яратмишнава, Къасумхуьрел офис патал дарамат (квал) чара авунва, вири база, гьабуркай яз алишверидин ва маса объектрин реестр "Парус" программада тунва. Районда икьван чвалалди зирзибил

кватлуьнал машгъл тир "Касумкентсервис" ООО-дихъ махсус 5 техника, гьакни арендадиз къачунвай 8 автомашин ава. Законрин цийи истемешунралди ТКО кватл хуьвунин 5 агъзурдалай тимил инсанар яшамеш жезвай хуьрерин гьар са агъалиди 37 манат, 5 агъзурдалай виниз агъалияр яшамеш жезвай хуьрерин гьар са агъалиди 50 манат пул гун лазим я.

"Касумкентсервис" ООО-дин директор Гъалиб Фатагьова лагъайвал, ООО-ди 32 хуьре яшамеш жезвай 42000 касдиз кьуллугъзава, вири хуьрерин кылиерихъ галаз икьарарар кутлуьннава, зирзибил кватлзавай машинрин график ва маршруттар тайинарнава. Гьа са вахтунда гьал тавунвай месэляри тимил амач. Ик, региондин операторди йисан сифтедилай "Касумкентсервис" ООО-диз пулдин такьатар тамамвилелди чара авунва, нетижанда карханада кваллахзавайбуруз вахт-вахтунда мажибар гуз жезвач. Гъализ тахъанвай вири месэлайрикай райондин кыл хабардар я, талуь чарар РД-дин тебиатдин ресурсрин ва экологиядин министрстводиз ва региондин оператордиз ракурнава.

Альберт Черникова совещанидин иштиракчийрин фикир гьалзавай месэладин важиблувилел желбна.

- Чи хиве еке жавабдарвал гьатнава, - лагъана А. Черникова. - Чи везифа райондин агъалийриз кьулай яшайиш тешкилуникай ибарат я. Хуьрерин администрациядин кылиерин, жавабдар кьуллугъзгълийрин кумек галачиз гьиле кьунвай кваллах кылиз акъудиз хьун мумкин туш. Пулдин такьатар тахъуни чи кваллах четинарзава. Ятлани чна агъалийриз кьулай хьун патал зегьмет члуьгъзава. Ик, агъалийривай ТКО кватлуьнай пул гунин карда почтарин отделенийрин, "Сбербанк Онлайндин" кьуллугърикай менфят къачуз жеда.

Гъалзавай месэладай совещанидал Сулейман-Стальский районда региондин оператордин векил Рамиз Бабаев, экологиядин ва тебиатдикай менфят къачунин Кьиблепатан районин уртах управленидин руководитель Рамиз Велиев ва маса ксар рахана.

Совещанидин нетижаяр райондин кылин везифаяр тамамарзавай Лацис Оружева кьунва, кваллах хъсанардай теклифар гана.

Гьа са вахтунда Лацис Оружева лагъайвал, региондин оператордин районда авай векилди, "Касумкентсервис" ООО-дин пешекарри, хуьрериз физ, яшайишдин кьиви амуькаяр кватлуьн цийи къайдайрикай агъалийрин арада гьавурда тунин кваллах тухун чарасуз я.

## Шартлар яратмишзава

Сулейман-Стальский районда 2018-2022-йисарин вахтунда алай аямдин шегьердин шартлар тешкилуьн гьакьиндай проект уьмуьрдиз кечирмишун давам жезва. Муьквара райондин кыл Нариман Абдулмуталибова, райадминистрациядин кылин заместителри, Цийи Макьарин, Испиркин, Кьулан Сталдин Дарклуш-Къазмайрин, Герейханован хуьрерин кылиери, райадминистрациядин кьурулушрин руководителри и проектдин сергьятра аваз тухудай кваллахар веревирдна, абуру Кьулан Сталдал, Испика паркарин зонаяр ва Цийи Макьарин хуьре "Дидедин памятникни" галаз паркунин зона арадал гьунин дизайн-проектрихъ ва тухун лазим тир кваллахрин планрихъ галаз таниш хъана.

- Гьиле кьунвай проект уьмуьрдиз кечирмишун яз, районда яшайишдин ва культурадин са шумуд объект дуьзмишдай мумкинвал гана, - лагъана Н.Абдулмуталибова. - Ида агъалийрин яшайиш патал кьулайвилер яратмишзава.

Паркарин зонаяр дуьзмишун патал Кьулан Сталдал - 2,6 га, Цийи Макьа - 0,27 га, Испика 0,8 га чил чара авунва. И чкаяр аваданламишунин пландик эквер гьун, жуьгунралди кьевирин, цуьквер ва кул-кусар, къацуз амуькьдай векь цун, къелемар аклурун, скамейкаяр, урнаяр эцигун, инсанар къекъедай гьуьлуь рекьер, тротуарар цийи хуьвун, велосипедар гьалдай рекьер дуьзмишун, спортдин ва аялрин майданар туклуьрун ва ихътин маса кваллахар ква.

Нариман Абдулмуталибова къейд авурвал, и проектриз общественный организация-



рин векилрин ва хуьрерин агъалийрин иштираквални аваз килигда, веревирд ийида. Проект уьмуьрдиз кечирмишун патал райондин ва хуьрерин "рекьерин картайрик" ва бюджетдик дегишвилер кухтун, объектар эцигзавай муьлкарин инвентаризация тухун, дуьзмишзавай муьлкарин проектдин сметадин документар туклуьрун, инвесторар желб авун ва электронный майданрал экьечлун лазим я.

Къейд авун лазим я хьи, къедавай йисуз Дарклуш-Къазмайрал паркунин зона дуьзмишун ва 60 аялдиз чкаяр авай ясли-бахча эцигун федеральный бюджетдик кутада. И рекьерай пулдин такьатралди кумек гудай меценатни хуьре ава. Эцигунрин проект гьазурнава. Гила амайди ахтармишунар тухун я.

Винидихъ рахай месэла райадминистрацияда веревирд авурдалай гуьгьуьниз Н.Абдулмуталибов ва жавабдар маса ксар Цийи Макьарал фена, дизайн-проект чкадал уьмуьрдиз кечирмишунин мумкинвилериз килигна.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

# Намуслу лезги бармак...

Ш.ШИХМУРАДОВ

И касди зи фикир вичел алай йисан 14-мартдиз акъатай "Лезги газетдин" 11-нумрадин 10-чина чапнавай "Жавабдарвилелди эгечна кланда" кьил ганвай маналу макъаладалди желбна. Образованидин важиблу месэляяр акъван рикл куз, гъавурда аваз, чехи ватанпересди хъиз къарагъарнава хъи, а макъала за са шумудра кел хъувуна ва исятдани зи столдал ала. Дуьз къейдзава авторди: образованидин месэла - им кьилди къачур са халкъдин ваъ, вири государстводин хатасузвилдини я; чи аялрин арада савадсузвал гегенш хъанва; советрин девирдин лап хъсан образованидин къурулуш чи уьлкведа михъиз чукурнава; савадлу халкъ - им мягъкем дибар, чехи мурадриз вафалу хъун я ва ик мад.

Яраб ихтин камаллу кас вуж ва гъинай ятла? - фикирна за жува-жувакди. Суракъ авуна, хабарар къурла, чир хъайивал, чакъиви я, яшамеш жезва, кваллахзава, яргал тир Ханти-Мансийский автономный округдин Покачи шегьерда.

Чакъар дагъдани, арандани чи къуншияр я. Гъавилляй гъафур аз чинни ийида. Са шумуд гадади захъ галаз 1957-1960-йисара вини Флерин юкъван школадани келайди я. Абурукай Гъаниев Гъани Абдулкеримовични зун кели дустарни тир. Идалайни гъейри, виликрай Чакъарин кала гъикъван гуьзел багъ авайди тиртлани, зи рикел алама, иллаки - плиндин багъ. Плинйар битмиш хъайила, чи хуьруьн (Кучурин) саки вири жемат Чакъарин



багъдиз къведай. Плиндин тарарин пунарал 3 манат, 5 манат кхъена жедай. Чна, пул гана, гъарда 1-2 тар хъайиди, кламай къван ширин плинйар тлуьнни авурла, гвай сафутларни ацурна, хуьруьз хъведай. Чакъар зегъмет клани жемат я. Самур вацал насос эцигна, кала авай дуьзенда багъ кутаз чуьгур зегъметарни зи рикел алама.

Хъвен чун Сибирдин Обь, Иртыш чехи вацарин къерехра - ХМАО-да авай чи ватандашдал. **АБДУРАЗАКЪОВ Жалалдин Загъидинович**. Гъина аваз хъайитлани, чеб лайхлудаказ тухузвай, чирвилералди, алакьунралди, намуслу зегъметдалди "Лезги" лагъай твар виниз хъажзавай рухвайрикай сад тирди чир хъана аз ам.

Жалалдин 1959-йисан 27-июлдиз Докъузпара райондин Чакъарин хуьре дидедиз хъана. Мектебда хъсан чирвилер къачур ада 1992-йисуз Екатеринбургда Уралдин социально-политический институт акъалтларна, пуд йисалай - госкьуллугъдин Уральский академияни (экономист-менеджер). Чкадин идара авунин органра кваллахиз - 25, Покачи шегьерда зегъмет чуьгуз 22 йис я. Ана Ж.Абдуразаков асул гъисабдай жегъилрин регъбер хъиз машгъур я: 1986-1987-йисара ВЛКСМ-дин Лангепас горкомдин "Покачевнефтегаз" НГДУ-дин комсомолдин комитетдин секретарь, 1987-1989-йисара Покачидин комсомолдин комитетдин (ВЛКСМ-дин райкомдин ихтиярар аваз) секретарь; 1989-йисуз ам Свердловскдиз высший партийный школадиз рекъе твазва; 1991-йисалай КПРФ-дин Покачидин ГК-дин сад лагъай секретарь ва КПРФ-дин ХМАО-Югъридин комитет арадал гъайиди; 1994-йисуз Покачи шегьердин администрациядин жегъилрин крарин рекъай отделдин заведующий; 1995-йисалай - культурадинни жегъилрин крарин рекъай управленидин начальнидин заместитель.

Покачи шегьердин кьил Р.Халиуллина ганвай характеристикада ихтин царар ава: "...Жалал-

дин Загъидинович яратмишунардай важиблу крарик кьил кутунин бажарагъ авай, кар алакьдай къуллугъчи я. Шегьердин тайин шартлара жегъилрин итижар, игътияжар чирзава, абуруз килигна, ийидай кваллахиз талукъ меслятар, рекъер къалурзава. Азад вахт тешкилуни, гъевескарин тешкилатрин тежриба умумиламишзава, абурун кваллах виликди тухуник рум кутазва. Жегъилрин тешкилатар, художественный самодеятельностдин коллективар, спортклубар, фестивалар, конкурсар, килигунар, культурадинни спортдин деятелрихъ галаз гуьруьшар тешкилдай шартлар арадал гъиз къумекзава, вичин кваллах талукъ вири тешкилатрихъ галаз алакьалу ийизва...

2013-йисалай Ж.Абдуразаков Тюмендин областной думадин депутат Г.Шустовадин къумекчи я. Гъа и йисуз ам Вироссиядин яратмишдай "Русский лад" гъерекатдин Ханти-Мансийский окружной отделенидин председателдин заместителвиле хъана.

Халкъдин арада еке гуьрмет, авторитет къазанмишнавай чи ватандаш шегьердин халкъдин суддин заседатель ва яшар тамам тахъанвайбурун крарай комиссиядин гъамшалугъ член яз 7 йис я. И вахтунда ада вич гъахлувал, дуьзвал кландай, вичин везифаяр намуслувилелди кьилиз акъудзавай гъаф камаллу къуллугъчи яз къалурна. Ада акъалтзавай несилин патахъай датлана къайгъу чуьгуззава, сагълам уьмуьрдин къайда пропаганда ийизва, наркоманиядихъ, ичкибазвиле галаз вири такъатралди женг чуьгуззава, и тегъуьриз талукъарна, духтуррихъ-пешекаррихъ, къайдаяр хуьдай органрин ве-

рин арада гуьруьшар тешкилуник, гатун вахтунда аялар ва жаванар кваллахик кутуник кьил кутурдини Ж.Абдуразаков я.

Жалалдина ЦЗН-дихъ галаз санал шегьердин "Жегъилрин практика" программа тукьлуьрнава. Адал асаслу яз, Жалалдин Загъидиновича жегъилар шегьердин карханайра кваллахик кутун патал екез къайгъу чуьгуна. Государстводин жегъилрин политика уьмуьрдиз кечирмишунин карда яргал йисарин бегъерлу зегъметдай Жалалдин Покачи шегьердин администрациядин патай са шумудра гуьрметдин грамотайриз, чухсагъулдин чарариз лайихлу хъана. ВЛКСМ-дин 80 йис тамам хъунихъ галаз алакьалу яз, Ханти-Мансийский округдин гъукуматдин жегъилрин политикадин комитетдин патай "Жегъилрин арада еке кваллах тухунай" хурудал галддай знак гана. Ж.Абдуразаковаз РФ-дин Гъукуматдин патав гвай Россиядин Государственный Военно-Историко-культурный Центради 2009-йисан 23-апрелдиз "РФ-дин граждана ватанпересвилеин руьгъдаллаз тербияламишунин активный кваллахдай" гуьрметдин знак гуни ада чуьгуззавай дурумлу, важиблу зегъметдин гъакъиндай шагъидвалзава.

ХМАО-да зегъмет чуьгуззавай лезгийрикай гаф кватайла, Жалалдина суьгъбетзава:

- 2010-йисуз и округда 13600 лезги авай. Гила абурун къадар саки къве сеферда артух хъанва. Ина абурун вири шегьерра ава. Сургутдин патарив гвай Солнечный, Барсово, Таежный ва маса поселокар къачуртла, анра 90 процент лезгийр я - асул гъисабдай нефтяникар, буругъчяр, операторар. Са тимилад карчярни ава. Властдин къурулушрикая рахайтла, анра неинки лезгийрикай, гъак! кавказвийрикайни касни авач. Къайдаяр хуьдай органра сад-къвед аватла. Автоколоннайрин начальникар авачиз туш. Месела, Покачида - Омаров Алик Мусаевич, Шагъбанов Вагъид Шагъбанович (хуьруьгъви), Зейналов Шайда Зейналович (миграгъви). Покачидин ГИБДД-дин начальнивиле 14 йисуз къван Рамазанов Нарудин Агъамирзоевич хъана. Чаз ина Пыть-Яха шегьердин кьилин заместитель хъайи общественный деятель Керимов Шагъмир Керимович, округдин адвокат Кичибегов Заур, Нижневартовскдин думадин депутатдин къумекчи Алдеров Лазир Умарович (къванцилли), нафтладин компаниядин кьилин пешекар Алидаров Вадим, карчи Идрис Ражабович (хуьруьгъви), карханадин кьил Алидаров Аминуллагъ (чакъиви) ава.

Ханти-Мансийскдин чилел чна гъар йисуз еке мярекатар тухузза, - давамарава Жалалдин Загъидиновича. - Жува са майдани ахъайзавайди туш. Захъ ина игит лезги рухвар гала. ВИА "Кавказ" дестеди екез къумекар гуззава чаз. Гъар йисуз Яран сувариз Покачида округдин вири шегьеррай стхярни вахар кватлазава чна. Куьрагъ райондай атана, Сибирда чи ватандашриз медениятдин рекъай къумекарава. Манидарар вахти стха Заремани Рустам я. Киридай атанвай стхяр тир Магъмудани Умара ямахаяр язава. Абуру лезгийрин мярекатарл чавай пул къачузвач. Сургутдай, Мегондай къвез, пулсуз концертар гана. Цинин Яран сувариз "Бах", "Ватан", "Къусар" ВИА-группайри ва Наима Къарибовади ина еке концерт гана. Виридан тварар къадай мумкинвал авач,

Гъасан Абдулаеваз, Зугъраб Къусарскийдиз (ямаха), Гъажибег Стальскийдиз (далдам ва манияр), Расул Керимоваз (Къасумхуьруьн мушколада тарсар гана, Сибирдиз атана, чаз культурадин рекъай къумекна), далдамчи Мингъажидиназ (эминхуьруьнви), Дагъустанда "Миграгъ" ВИА-да зегъмет чуьгунвай клернетист Шарафудиназ, гитарист Фаиказ (адан гъиле гитара "шехъзава"), Руфетаз, Расимаз ва масабуруни аферин луьгъу кланзава. Къуй чи арада гъамиша инсанвал, садвал, шадвал хуьрай. Сагърай зи баркаллу лезги халкъ!..

Жалалдин Загъидинович гуьрметлу хизандин кьилини я. Миграгърин хуьрай тир адан уьмуьрдин юлдашди нафтладин компанияда насосрин агрегатрин машиниствиле зегъмет чуьгуззава. Чирвилерин къадир авай абурун руша Тюмендин меакадемия къве къуд, амайбурун вири вадар аваз акъалтларна. Ам духтур-педиатр я.

Сагърай вун, гуьрметлу Жалалдин Загъидинович, яргал Сибирда лезги лагъай твар виниз акъудзавай, рикл чи халкъ виликди финихъ, багъри ерийрихъ кузвай!



## Къве теклиф

ХМАО-Югъридин зегъметдин ветеран **Жалалдин АБДУРАЗАКЪОВА** вичин гъакъисагъ зегъметдалди, инсанрив абурун хийир кландай тегъерда эгечлуналди шегьердин зегъметчи коллективрин ва жегъилрин арада еке гуьрмет къазанмишнава. Алай вахтунда ам Госдумадин депутат Н.Езерскийдин къумекчи я.

- Гъикъван хъсан я жуван багъри халкъдин арада садвал хъайила, - къейдзава Ж.Абдуразакова. - И мукъвара нисинин фу недайла, ина чун лезги стхяр ва вахар санал кватл хъана, Яран суварин эхиримжи мярекатар акъалтларна. Дегъ заманайрин халкъдин адетар рикел хъиз, хъсандиз ял яна. Яргъариз акъатнаватлани, рикл хайи ерийра авай, дидед члал, чи адетар рикелай алуд тийизвай чи ватандашрал зун парашад я. Са ваха "Лезги газетда" Ханти-Мансийскдин лезгийрикай къвенвай макъалани келна. Югърда яшамеш жезвай лезги стхярни са къве йис идалай вилик хуьрера авай пенсионерризни инвалидриз чи милли газет кхъена. Лезги халкъ патал чалишмишвалзавай Ариф Керимовани чна баркалла луьгуззава. Адавай ийидай ихтин са тлалабун ава. Гатуз хуьрериз хъфейла, чаз лезги халкъ азиятдик кваз акъаззава: чпин чилерал, багълар, салара еке зегъмет чуьгуззава, хъсан бегъер къачуззава, амма гъасилайди маса гуз жезвач. Яр-емиш Урусатдиз тухун патал улакьар багъа я. Гъавилляй **Къиблепатан Дагъустанда яр-емиш къабулдай са база ачухнайтла, хъсан тир. И кардин патахъай Ариф Пашаевичавай Президент П.Путинан Администрациядиз чар кхъин ва месэла гъалун талабзава.**

Къвед лагъай теклиф образованидиз, чирвилер авай неси чехи авуниз талукъди я. Образованидизни илимдиз чна датлана еке фикир гана кланда. Чун къвезмай несилин къайгъудани хъун лазим я. Ик тавуртла, чун амайбурулай гуьгуьна амукъда, хъсан кадряр, аллимар, пешекарар жедач. Гъавилляй **Къиблепатан Дагъустанда "Бажарагълу аялрин школа"** ачухин. Муаллимриз Москвадай ва маса шегьеррай командировкайриз теклифиз жедач. Чахъ чи аллимар, профессорни ава. Ахътин мектебни **Гъепцега ачухнайтла, хъсан жедай:** ам юкьни юкь я, анилай гъар патахъ датлана гъерекатни ква. Хъел тугарай, и гъаф хъсан карда чаз, лезгийриз, белки, гуьрметлу Сулейман Керимова къумекин, са хъсанвал ийин. Къуй виликди фирай чи халкъ. Къуй виридаз хушбахтлудаказ яшамеш жедай мумкинвилер хуьрай!

Чирвилералди, активнивилелди, авунвай, ийизвай краралди, акъул-камалдалди Куьне жув общественный деятель тирди субтнува, Жалалдин стха. Куьн гъи къуллугъдал хъайитлани хъажуниз, Госдумадин депутатвилени хъагъуниз лайихлу я.







# Инженерар гъазурзавай макан



Нариман ИБРАГЪИМОВ

Дагъустандин государстводин технический университет Россиядин кьиблепата авай акъалтзавай несилдиз жуьреба-жуьре пешейрай алай аямдин истемешунрин дережадин чирвилер, вердишвилер гузвай, илимдин къуватар, бажарагълу коллектив авай образованидин, илимдин, культурадин центр я. Адан преподавателри, студентри гъар йисуз республикадин, Россиядин ва Международной конкурса, олимпиадайра, форумра иштиракзава ва лайихлу чкъаяр къазва. Лап гъа и йикъара мад са шад хабар агакьна. "Россиядин 2018-йисан лап хъсан виш кархана ва организация" конкурсда иштиракдай ДГТУ-дин коллективди "Кылин образованидин лап хъсан идара" номинациядай сад лагъай чка къуна. Университетдин регъбер **Тагъир ИСМАИЛОВАЗ "Гъунарлу зегъметдай"** медаль гана.

Университетдин алай йикъан крарикай, къайгъурикай, къазанмишунрикай транспортдин факультетдин декан, ОиБД-дин кафедрадин заведующийдин заместитель, технический илимрин кандидат Эдвард Загъидинович Батманова сугъбетзава.

- Советрин девирда вузрик, ссузрик экеч-завай жегъилар са кардикъ агъунвай, - лугъуза Э.Батманова, - абур къвалахдалди таъминарда. Гъавилей са артух юквар - чиплер ягъ тавуна, диде-бубади, мукъва-кылийри ва я дустари теклифай вуздик экечдай. Гила гъалар буьтуьн масадбур я. Гзаф жегъилри, диплом къачурла, чпис къвалах гъатдай, кеспийрин базарда гзафни-гзаф истемешзавай, игътияж авай пешейрин сагъибар гъазурзавай вузар хъязва. Уьлкведин карханайризи, майишатризи, идарайризи алай вахтунин технологиярикай хабар, дерин чирвилер ва бажарагъ авай пешекарар-устадар къанзава. Ахътинбурни Россиядин технический вузри гъазурзава. Абурун арада Дагъустандин техуниверситетни тарифлу чкадал ала. Ина къелзавайбуруз экономикадин, инновациядин, инженервилдин, электроникадин, программарин рекъай виниз тир чирвилер гузва.

Университетдин къилин корпусда, Дербентда, Къизлярда, Каспийскда кардик квай филиалра 11 факультетда къелзавайбуру алай аямди истемешзавай пешейрай чирвилер ва вердишвилер къачузва. Вузди неинки республика, гъакъ Кеферпатан Кавказдин регионари виниз тир дережадин пешекаралди (программистралди, энергетикралди, технологралди, архитекторралди, радиотехникралди, эцигунардайбуралди, таможенникралди, экономистралди, нефтладинни газдин рекъай пешекаралди) таъминарзава. Университет куьтягнавай хейлин пешекарри Россиядин ва къецепатан уьлквейрин зурба карханайра тарифлудаказ зегъмет члугъваза. И вуз кардик квай вири йисара ада 50 агъзурдалай виниз пешекарар гъазурна.

Алай вахтунда игътияж авай кадрийрин гъакъиндай малуматар чирун патал ректоратди ва коллективди гъар йисуз мониторингар тухузва. Факультетра цийи отделенияр ачухзава. Цийи пешейар чируниз талукъ лицензиярни къачузва. Университетди Москвадин, Санкт-Петербургдин ва гъакъ маса шегъеррин твар-ван авай вузрихъ галаз ама-

давилдин, санал къвалахунин рекъай икьрар кутлуннава.

Къелзавайбуруз чпи хъянавай пешейрай хъсан вердишвилер гунин мураддалди республикадин халкъдин майишатдин хейлин хилерин ва производстводин руководителарни чирвилер гунал желбзава. Ик, жуьреба-жуьре карханайра 21-далай виниз кафедраяр, къелунинни илимдин лабораторияр тешкилнава. Анра студентри тежрибадин рекъай чирвилер къачузва.

Вузда илимдинни ахтармишунардай 5 институтдини ("Микроэлектроникадин ва нанотехнологийрин", "Информациядин технологиядин ва телекоммуникацийрин", "Полупроводниковый термозлектрикадин тадаракрин") къвалахзава.

Сад лагъай курсунилай гатлунна, студентар илимдин къвалахдал желбзава. Лап хъсандиз къелзавайбуру Россиядин важиблу грантар, РФ-дин Президентдин, Гъукуматдин, РД-дин Кылин стипендияр къачузва. Чирвилер артухариз абур къецепатан уьлквейрин университетризи рекъе твазва. Ихътин гъалари гзаф студентри аспирантурайра къелунар давамардай мумкинвал гузва. Аспирантар хъайи жегъилризи чпин фикирар, мурадар кылиз акъудиз гегъенш рекъер ачух жезва.

Вуздин векилри чпи арадал гъизвай цийи шейэр Москвадин международный салонда эцигзава, ана "Архимед" твар алаз тухузвай конкурсра иштиракзава. Анжах цинин йисуз университетдин преподавателри, аспирантри ва студентри и конкурсда къизилдин, ги-мишдин ва буьруьнждин 5 медаль къазанмишна. Китайда ва Иракда кыле фейи инновацийрин ва цийииз арадал гъанвай шейэрин конкурсрайни чибуру медалар гъаз хтана.

Университетдин студентри Бауманан тварунихъ галай технический университетда, МИФИ-да, МФТИ-да, ЮФО-дин ва СКФО-дин вузрани кыле тухузвай олимпиадайра иштиракзава, гъалибвилер къазанмишзава.

Дагъустандин технический университетди жегъилризи чирвилер, вердишвилер гунихъ галаз сад хъиз, абурукай лайихлу, чпихъ чпин къетген гаф авай ксарни арадал гъизва. Жегъилрин бажарагъ ачухарун, абур дуьз рекъе тун ва пайгар къанажагъ арадал гъун патал университетдин коллективди еке алахъунар ийизва. Академический дестейрин кураторри студентрихъ галаз марифатдин, ахлакъдин, гражданилин, ватанпересвилдин, эстетикадин, экологиядин, сагълам уьмуьр тухунин, волонтервилдин рекъерай жуьреба-жуьре гуьруьшар, дискуссияр, форумар, акцияр, эльквей столар, сугъбетар кыле тухузва. Са рахунни алач, ихътин мярекатри студентризи уьмуьрдин дуьзгъун рехъ хъягъиз куьмек гузва.

Гъелбетда, - лугъуза Эдвард Батманова, - хъсан сагъламвал авачиз, рикле авай мурад ар ва гъиле къазвай крар къилиз акъудиз жедач. И кар фикирда къуна, университетда къелзавайбуру патал сагъламвал хъсанардай, беден мягъкемардай спортдин залар, стадионар, гъавизар кардик ква. Студентрин клубри, столовойри къвалахзава. Масарай къевезвай студентар яшамаш жедай къвалералди таъминарзава. Вузда санаторий - профилакторий, спортдинни беден сагъламардай лагеръ кардик ква. Акъазва хъи, ина къелдай, илимдални машгъул жедай, спортдин рекъайни вилик фидай вири шартлар, мумкинвилер ава.

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

**ЛАЧИНОВА Закия** 1937-йисуз Азербайжандин Хачмаз шегъерда нефтладин мяденрин фяле Мегъамедкъасуман хизанда дидедиз хъана. Каспийскдин ва Ахъегърин школайра къелна, Дербентдин хуьруьн майишатдин техникум (1957-1960), муаллимвилдин курсар, Дондал алай Ростовда высший партшкола куьтягна. Махачкъалада сельхозинститутдин лаборантвиле, ВЛКСМ-дин Ахъегъ райкомдин секретардин заместителвиле ва 1-секретарвиле, ВЛКСМ-

ва Закия Мегъамедкъасумовнади. - Абуру хуьруьн майишатдин зегъметдин рекъай гъавурдик квай ксар яз уьмуьрдиз гъазурун патал жегъил медикдин, же-гъил экологдин, жегъил багъманчидин, жегъил натуралистдин, аквариумрин балугъчивилин, цуьквер гъасилзавайбурун ва къацу архитектурадин хилерай къилдикылдин кабинетар ава. Абуру методикадин литературадалдини компьютеррин техникадалди таъмин я. Чирвилер гунин, вердишвилер кутунин вири программар педсоветди тестикъарнава. Абуру мана-метлебдин рекъай алава образованидин истемешунризи жаваб гузва. Гъа



## Гъакъисагъ зегъметдалди

дин Дагобкомдин инструкторвиле, Махачкъалада бондарный заводдин инженервиле, парткомдин секретарвиле ва профкомдин председателвиле, ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумда консультантвиле (1979-1985), 1985-йисалай Ахъегъа жаван натуралистрин станциядин директорвиле намуслувиленди къвалахна. Зегъметдин ва партиядин ветеран тир адаз райондин, республикадин дережайрин наградаяр ава. **Апрелдилай райондин юннатрин станцияда адан къвалах руш Гъажиева Мадленди давамарзава.**

Машгъур алим Фрид Кисриеван тварунихъ галай жаван натуралистрин станция (АРСИОН) Ахъегъ районда аялрин алава образованидин идарайрик акатзава. Ам 1975-йисуз арадал атана. 1985-йисуз адаз емишрин багъдин юкьва са мертебадин типовой дарамат эцигна. Алай вахтунда дарамат цаяр къунрин вилик пад къадай ва хатасузвал хуьнин тадаракралди таъмин я. Ина кардик квай 9 кабинетди экуьнин, чимивилин, михъивилин ва пожарный хатасузвили рекъерай санитарный къайдайрин истемешунризи жаваб гузва. Идаради гъафтада 5 юкьуз пакаман сятдин 9-далай йикъан сятдин 2-тамам жедалди къвалахзава. Муаллимар патал зегъметдин вахтунин яргъивал тарсарин расписанидихъ галаз алакъалу я.

35 йисуз юннатрин станциядин директорвиле гъакъисагъ зегъмет члугунин не-тижада Закия Мегъамедкъасумовнади ина кар алакъдай педагогикай, тлебиатдал ва, къилинди, чи гележег тир аялралрик алай гъевескар экологикай ибарат гъуьрметлу коллектив тешкилнава. Дарамат ва адан вилик патар, къелунинни тежрибадин участок (багъ, ник) къайдада аваз хуьзва. Хуьруьн майишатдин зегъметдин ва илимдинни тежрибадин къвалахриз шерик ийизвай аялар герек алатралди таъмин я. Майишатдин къвалахра зегъерлу дарманар ва хаталу маса шейэр ишлемишзава. Вири и агалкъунар, гъелбетда, Закия Лачиновадин регъбервилек кваз арадал атанва.

- Иниз тлебатдал рик алай аялар чпин хушуналди къевезва, - сугъбетза-

программадив къадайвал, аялрихъ галаз чна гъар жуьре темайрай (школадин гъаят къацу кул-курсралдини цуьквералди безетмишун, картуфрин бегъердиз алава ем гунин таъсир, жегъил багъ бегъердал гъунин къайдаяр, набататар артмиш хуьнуниз экуьнин таъсир...) тежрибадин къвалахар кыле тухузва, яни аялар хуьруьн майишатдин илимдал желбзава. Тарсар гунин агъадихъ галай къайдаяр ва жуьреяр ишлемишзава: ачух тарс, гуьзчивал, вилкан тарсарай хабарар къун, тестар, сугъбет, зачет, анкетирование, практикадин къвалах, выставкаяр, походар, конкурсар. Юннатри "Тлебиатда зулун лишанар", "Сифте цуьквер" темайрай тухузвай экскурсийризи къетлен итиж ийизва. Аялрихъ галаз гъар йисуз "Къизилдин зул", "Цин югъ", "Къушарин югъ", "Чирвилерин югъ", "Дагъустандин халкъарин садвилдин югъ", "Аялар хуьнин югъ", "Цийи йис" темайрайни суварин къайдадин итижлу серенжемар кыле тухузва. Станцияди районда кыле физвай вири серенжемал жаван натуралистрин гъилералди битмишарнавай хуьруьн майишатдин суьрсетдин ва гъилин-тулун сеняткарвилдин шейэрин выставкаяр тешкилзава. Эхъ, вири аялар бажарагълу бур я, анжах абурун зигъин, алакъунар ачухарун патал талукъ тир материалринни алатрин база ва гъукуматдин патай къайгъударвал къанда. И жигъетдай къенин юкьуз чи вилик акъвазнавай ва гъализ тахъанвай месэляри ава. Месэла, дараматди капиталный ремонт истемешзава. Хъвадай михъи яд гъунин, хуьтуьн шартлара къвалахун патал теплица эцигунин, кабинетар хъсандиз тадаракламишунин гереквал ава...

И мукъвара райондин активдин нубатдин совещанидал Ахъегъ райондин къил Осман Абдулкеримова аялар тербияламишунин жавабдар карда яргъал йисара члугур гъакъисагъ зегъметдай Закия Лачиновадиз, хуш келимаяр лугъуналди, "Ахъегъ район" МР-дин Гъуьрметдин грамота гана. Мубаракрай! Чи ва вири районгъилирин патайни муаллимвилдин зегъметдин ветерандиз награда мубаракзава.

# Лувар квай кагърабаяр

Абдул АШУРАГЪАЕВ,  
Дагъустандин лайихлу муаллим

Куьн, лувар квай кагърабаяр,  
бубайрин  
Мецерилай гъа дурнайрин тежьерда,  
Хкаж хъана, физва, атлуз девирар,  
Даим аваз зигъиндани безъерда...

Дугъриданни, чаз чи ата-бубайри кьиметлу, дубняда чпиз тешпигъ авачир гуьзел ядигарар гзаф тунва: чал, адетар, тежриба, мисалар, мисклалар, махар, кысаар... Килиг садра, абур гьикъван гуьзелдиз тукьурнавай ва кьимет авачир имаратар ятла! Чебни - лувар квай кагърабаяр, мержанар, жавагирар. Лувар квачиртла, абур бубайрин мецерилай къарагъдочир, дурнайри хъиз, виш, агъзур йисарин мензилар атлана, кьенин девирдин кьатарив агакъдочир.

Абур куь хуьзва лугъузвани куьне? Гъар са кагърабадин гуьзелвили. Кве хуьзва лугъузвани куьне? Кьимет чидай халкъдин рикле. Гъавилляй аз ахътин гевгеррикай рахаз хуш я.

Эхиримжи йисара "Лезги газетдин" чинриз хайи чалакай алимрин, муаллимрин, жергедин ватандашрин макъалаяр, веревирдер гзаф акъатна. Заз ахъна хъи, са низ ятлани чалан булаха рагулариз ашкъи ава, са масадаз ам гужуналди "азарлу" ийиз кланзава... Вучиз лагъайта, мумкин я, вири макъалайрилай са мисалдин мана залан хъун. Месела, "чалла нефес халкъдин жигерралди къачува", "чалла бейнини ацурда, руьгни".

"Вири какайрай цицибар акъатда", - лугъуза бубайри. Мумкин я, зи мисаларни вири устадбур тахъун. Ятлани абур чал вуч ятла, адав гьикл эгечна кланзаватла хъсандиз къалурзава.

Мисалар тукьурдайла, за, "чал" гаф фикирда аваз, адан чкадал "сес", "гаф", "ибара", "предложение", яни, чалахъ галаз алакьада авай маса гафар-

ни ишлемишда. Месела, "ахмакьдин са гаф виш кьилин тлал я", "авачир гафуни вандач", "сес гафунин цир я".

Мисалар арадал атуни (тукьур-рунин) рекъер гзаф ава. Кьилинди, зи фикирдалди, хайи чалал гъар сад ашукъ хъун, ам чирун я.

Мисалар гзаф вахтара антонимрин жуьреда арадал къевеза: вафалувал - вафасузвал, кланивал - такланвал, акьуллувал - ахмакьвал, къадирлувал - къадирсувал къалурзава. "Хъахъ къванцел жеда, зар - гафуна", "ахмакь мецин аявал акьуллу гафунивайни жедач", "акьуллуда чал кватлуда, акьулсузда чуклурда", "ибрет гузвай гафар намусдин клусар я"...

Чалан месэла мидаимди я, адакай гьикъван лагъайтлани, кхейтлани, тимил я. Къени чал виш, агъзур йисар идалай вилик чалаз талукъарнавай мисалар гзаф дубушъ жезва. Эхъ, чал гъа девиррани умуьрда сифте чкадал алай-бурукай тир: "акьуллу гаф гъар юкъуз ван къведач", "акьуллу гаф кьизилдив барабар я", "акьуллу гаф лагъайла, бязи инсанрикай душман хкатда", "акьулдин устлар чал я", "акьулсузда гадарай гаф акьуллуда вахчуда", "аваз - сесининди, кьуьл - мецинди", "ажи мецел ширин гафни тукьуьл жеда", "авай гаф квадаразда авачирдини жагъидач", "акъвазай ци ни къачуда, акъвазай чала - кесибвал", "аялди вичин тлабунар шехъунин чалалди ийида"...

Герек чкадал устадвилелди лагъай келима мисалдиз элкъевезвай дубушъ-шар (мисалар) тимил яни? Шиирар теснифунни, зи фикирдалди, мисалар теснифунни мукьва я. Шиирал чан гъизвайбур гафар - кагърабаяр тушни!

\* \* \*

Агъ, тлебиат,  
Лезги чалан тлебиат,  
Вав гъамиша  
Гатфарин тав гъаз хъана.  
Халкъ паталди

Ялавлу тир муьгъуьббат,  
Гъевесдаллай  
Гъетерин члав гъаз хъана.

Авунач на  
Гъич санални усалвал,  
Элкъевена вун  
Къалхандизни туруниз.  
Гъи терездал  
Алцумин ви хъсанвал,  
Чи бубайри  
Гъанвай лазим тавуниз?

Агъ, тлебиат,  
Лезги чалан тлебиат,  
Къе ви гафар  
Элкъуьрзавай къарнийриз!  
Къахъдачни чи  
Милли тарих, гъакъикъат,  
Яб гана хъуй  
Яд улквейрин ягъийриз?

Месэляяр  
Эцигзава вилик ви,  
Бамишзавай  
Сифте чалан чварахар,  
Терг жедайвал  
Мурадар квай риклик ви...

Гъикл рей гуда  
Ахътин къанлу къарардиз,  
Эцигзавай  
Гапур милли чаларал?  
Гъаким халкъ я  
Вав лугъузвай и кардиз.  
Фидани чун  
Шикаятиз цаварал?..

Агъ, лезги чал,  
Агъ, зи руьгъдин тлебиат,  
Вун гъа фана  
И дубня хъиз даим я.  
Езидар вал  
Мад хъжеда гъавалат.  
Чир хъухъ тек сад:  
Вун  
Зи руьгъдин  
Гъаким я!

## Гафарал "кьугъун" Рикл ва руьгъ

САЖИДИН

Кроватдал кьунт янавай арада зи кьилиз ихътин фикир атана: инсандихъ багъа кьве затл ава. Абурун багъавал квелди я лагъайтла, вичиз а патал алайбур клан ва я таклан хъунухъ къалурун я. Ихътин улчмеярни чи чала тимил туш.

Эвела чун рахан рикликай. Чаз ам аквазватлани, алай чка ва ада, галат тавуна, йиф-югъ акъваз тавуна кваллахзавайди гиссзава. Рикл шадни жеда, адаз такланни. "Рикл хана", "риклик хклуна" - ихътин мисалар кламай къван гъиз жеда.

Къачун чна са хизан, иллаки диде. Адахъ са шумуд аял ава, амма вири са гъилляй ва я са виляй къазватлани, абурукай садал гзаф рикл жеда. Гзаф вахтара - гъевечидал. Им тлебии кар я, вучиз лагъайтла, а аялди я вичин гъевечивилелди, я гуьрчегвилелди, я кар алакьналди, я акьуллувилелди масадбур ашукъарзава. Рикл алай аял, рикл алай кас, рикл алай яр... Са шумуд аваз хъайитла, абурукай рикл алай пабни хъун мумкин я. Рикл гзафбурал жедай адет туш, рикл теквилин числодиз талукъ я.

Руьгъдиз мукьвабур жеда, абурун къадардин атла кьилин авач. Руьгъди вичин къужагда, садалай алатайла, кламай къванбур къада.

Руьгъдихъ галаз алакьалу гафар: руьгълу хъун, руьгъдай аватун, руьгъ фин, руьгъдай вегин...

Руьгъдиз клани, таклан ава лугъуз жедач. Жеда хуш тирбур ва я хуш туширбур. Гъевес хкаж хъун ва руьгъламиш хъун синонимар я.

Эй Сулейман, акъваз тларам!  
Куьз чуьгъазва пларус - гъарам?  
Руьгъ авай мегъуьн вагърам!  
Кхъенва ам гъинал гъарам?!

Стлал Сулеймананни Къасум Султанан гафарин гъужетрай къачунва. Камаллу келимаяр тимил авач.

Аллагъди чан алай гъар са затлуниз вичиз хас руьгъ бахшнава.

Амалар руьгъ фейиданбур я, амма вичиз писди ийизвач.

Бахтуни инсан руьгъламишда.  
Вири руьгълу ийидай крар еке алимрилай ийиз алакьада.

Гзаф руьгъламиш хъайи инсандивай вич къаз жедач.

Гъурбатда руьгъдиз мукьвабур жагъуриз алахъда.

Гъавалу хъунни руьгълу хъунин са къайда я. Далудихъ кумек галайла, жуьни руьгълу жеда. Ерли руьгъ авачир дилидини жедач.

Зегъметди хъсан нетижаяр гудайла, руьгълу жеда.

Инсандихъ руьгъни кланда, кьилив кваллахиз тадай рикли.

Ийир-тийир квахъайла, инсан руьгъдайни аватда.

Инсан кьейила, руьгъ цаварал хъфидалда.  
Йисар артух хъунивай руьгъдизни мягъкем жеда.

Кардив рикл гъаз ва руьгъ кваз эгечна кланда. Кас хъунал кар алач, касдихъ руьгъни кланда. Къал авай чка акурла, жуван руьгъни фида.

Къадардиз кланибурулай руьгъдиз мукьвабур гзаф жеда.

Кланивал сад я, руьгъдиз хушвал - масад. Кланивилин вилик руьгъдивай акъвазиз жедач.

Ламрахъ рикл аватлани, руьгъдиз зайиф гъайван я.

Намус квайда амай инсанарни руьгъламишда. Пата-къерехда хъана лагъана, руьгъдай аватна кландач.

Руьгълувал сад я, хура виклеь рикл хъун - масад.

Сабурлу хъунни руьгъдилай аслу я. Тахсиркарвили вуж хъайитлани руьгъдай вегъеда.

Тарвили - руьгъдилай риклиз тади гуда. Умуьрдин шадвал ва пашманвал руьгъдилай аслу я.

Фил члехи гъайван ятлани, цекверехъай кичле руьгъ я.

Хатурлувили шадвилин руьгъ кутада. Цав кьейибурун руьгъерин макан я лугъуда.

Цла кана, амма руьгъдай ават тавур ксарни ава.

Чан авачир чкада руьгъни жедач. Чуру рикл авай инсандин руьгъни чуруди я. Шадвал квай инсан руьгълуди жеда.

# Дидед чалал ашукъ яз

Адинат МАМЕДОВА

Алатай йис чи лезги литературадин диб яратмишай Етим Эминанди яз малумарнай. Ци Дагъустандин халкъдин шаир Стлал Сулейман дидедиз хъайидалай инихъ 150 йис тамам жезва. Эхиримжи йисара 21-февралдиз Дидед чаларин лишанлу йикъаз талукъ мярекатарни тешкилзава.

Икл, мукъвара Къурагърин 1-нумрадин юкъван школада Етим Эмин дидедиз хъайидалай инихъ 180 йис тамам хъуниз, гъакл Стлал Сулейманан 150 йисаз талукъарнавай ачух тарсар тухвана. Ихътин мярекатар тешкилайди ва кьиле тухвайди дидед чалан муаллим Семедова Гъамият тир. Мукъвара райондин образованидин управленидани Дидед чаларин йикъаз талукъарна, хуралай ширар клелунин конкурс тухвана. И управленидин начальник Катибов Рамазан муаллимди анал авур са ихтилат мад сеферда тикрар хъийиз кланзава.

Са касдини чна дидед чалаз бес къадар фикир гузвач талгурай. Амай предметрихъ галаз санал лезги чални чна са жергеда эцигзава.

Къурагърин 1-нумрадин юкъван школада "Дидед чалан лап хъсан муаллим" лишандик кваз конкурсда райондин са шумуд мектебдин дидед чалан муаллимри лезги чалан грамматикадай ва литературадай ачух тарсар тухвана. Сад лагъай чкадиз Стлал Сулейманан умуьрдин ва яратмишунрин рекъиз талукъарнавай тарс тухвай Къурагърин 1-нумрадин юкъван школадан дидед чалан муаллим Семедова Гъамият лайихлу хъана. Гила ада Махачкъалада кьиле фидай "Дидед чалан лап хъсан муаллим" конкурсдани иштиракдайвал я...

Гъамият муаллимди вичин зегъметдин рехъ Дербентдин педагогический колледж куьтягъайдалай гуьгъуьниз Клуьтлу-рин 8 йисан школада кваллахунилай башламишна. Адахъ саки 18 йисан тежриба ава.

Гъамият муаллимди тухвай конкурсдин тарсуна муаллимар, райондин образованидин управленидин работникар, гъакли аялар кватл хъанвай. Чи вилик "чан алай" Сулейман (7"б" классдин ученик Мусаев Кемран) пайда хъана. Шаирдин къамат жуьреба-жуьре сегънейра са шумуд аялди ачухарна. Кьилинди ам тир хъи, сегънеяр вири Стлал Сулейманан умуьр-



да хъайи вакъайриз талукъарнавай. Члехи шаирдин девирдиз талукъ парталрини сегънедиз лайихлу рангар язавай.

Са варз вилик 7-классдин аялар, кьиле муаллимар тир Катибова Зинаида ва Семедова Гъамият аваз, Агъа Стлалдал Сулейманан музейдиз мугъман хъана. Ана абур Сулейманан хтул руш Лидия Стальскаяди ва музейдин маса къуллугъчийри еке шадвилелди къаршиламишна. Абуру аялриз шаирдин умуьрдин рекъикай метлебул суьгъбетар авуна...

Гъамият муаллимди тухвай тарсуна кватл хъанвайбуруз, Сулейманан умуьрда хъайи са итижлу кардикайни чир хъана (1934-йис).

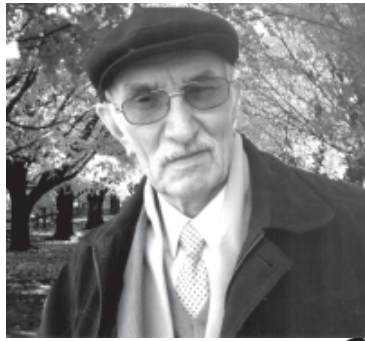
Шаир Москвада Кремлдин съезддин дворецда ава. Стлал Сулейманан Иосиф Сталиназ Къасумхуьрел консервирдай завод чарасуз эцигуникай лугъуз кланзава. Амма патав гвай Дагъустан АССР-дин обкомдин сад лагъай секретарь Нажмудин Самурский (Эфендиев), Сулейманан къвала гъуд эцяна, ам акъвазариз алахънава. Амма Сулейманан вичин гафунал клевиз акъваззава. Эхирни адавай Сталиназ и кардикай лугъуз хъана. Иосиф Сталина вичин патав гвай А.Микоянавай хабар къазва: - Эгер чна Сулейманан тлабул кьилиз акъудайтла, и кардикай Сулейманан райондиз хийир жедали?

- Вучиз жедач къван, - жаваб гана А.Микояна - абурухъ ана емишдин хъсан багълар ава...

Са тимил вахтундилай Къасумхуьрел, дугъриданни, консервирдай заводдиз герек тадаракар гъиз башламишна.

И суьгъбет чаз Гъамият муаллимди Сулейманан музейдин работникрин мецелай авуна, адан ачух тарсуна интерактивный доскадиллаини ахуна.

# Шалбуз дагъ я ви руьгъ, камал...



Мургагъ САЛАХЪ

## Зи Мургагъ (МАНИ)

Мургагъ рагъ къарагъзава,  
Нурар чклиз дагъларилай.  
На лугъуди, авахъзава  
Заргардин зар цаварилай.

### ПРИПЕВ:

Мургагъ, Мургагъ -  
Зи муг, зи рагъ,  
Илгамдин чад,  
Зи фу, зи яд,  
Ягъдин чирагъ!

Шалбуз дагъ я ви руьгъ-камал,  
Вахъ Аплагъдин калам ава.  
Лигим хъайи тарихдин цал  
Хура даим илгъам ава.

Ви дагъларни яйлахар ви  
Вуч къешенг я, къуваран я!  
Ви багъларни булахар ви  
Вуч хуррам я, аваран я!

Женнетдила хъсан макан  
Аватла, гъам вун я, Мургагъ!  
Жумартвални гъайбат къакъан,  
Игитвиллин кун я Мургагъ!

## Михъи гафунал

Зи халкъ патал гъазур я зун  
Веъез вилик къадамар.  
Зи халкъ патал гъазур я зун  
Гъайиф текъез шаламар.

Зи халкъ патал гъазур я зун  
Кутаз цийи булахар.  
Халкъ патал я, гъазур я зун  
Ийиз ферли кваллахар.

Багъа я заз лезги чилин  
Яйлахарни къишлахар,  
Багъа я заз ризкъи чилин -  
Чи хьрарни чанахар.

Зи халкъдин рехъ ийиз куьруь  
Кланзавай бур ацланва.  
Лезгидин ягъ жедач къуьруь,  
Ам ватандихъ галкланва.

Сергъятривай къеъат ийиз  
Жедач лезги майданар.  
Чна сабур къенят ийиз,  
Хада вири зинданар.

Ягъиз тадач лезги ризкъи  
Чна, гъейри сафунай!  
Акъвазда чун гъар са лезги  
Жуван михъи гафунал...

## Марвар булах

Марвар булах авахъзава,  
Ккларилай алахъзава,  
Марвар булах, Марвар булах,  
Зериф я ви шагъвар, булах.  
Дерт алай бур къез в патав  
Ацукъзава, дерт лугъуза.  
На абурун тлар-квалар,  
Хажалатни гъам тухузава,  
Каспи гъуьлуьв ам вугузава.  
Марвар булах, Марвар булах,  
На гъар са кас ая уях.  
Жуван ширин ширширдидви  
Хирер чуьхуьх уьмуьрдин чи.

## Пехил риклер

Пехил риклер, пехил риклер,  
Течир рагъдан, течир сегьер,  
Квач инсанвал, ягъ-намус квек,  
Ква угърашвал, квахъиз зегьер.

Гъайванрихъни жеч куь къайда,  
Агъу я куь лекьер, жигер.  
Наргиммиш я куь рафтарвал,  
Зегьерламиш хъанва куь хъвер.

Чарадан дерт хуш жедач кез,  
Яс хъиз акваз адан мехьер.  
Куь дарман я чуькъвей гъутар,  
Клуквардай куь гъуьргъуь рекьер.

Вун дидеди лезги хва яз ханватла,  
Ваз Аплагъди лезги чилер ганватла.  
Хайи чилин къисметди вун канватла,  
Вун захъ галаз лезги члалал рахух,

Жув хътиндан гъавурда вун акъукъ,  
Вун гъавурда акъада вун хътин бур  
Амай бур я чара бурни хаин бур.

Вахъ галаз зун рекъе хъана -  
Тежедайвал рекъи яна.  
Зи гафариз ганач на яб,  
Вунни, зунни ийиз татаб.  
Зи къуьнерал келле хъана,  
Вахъ са табни гъилле хъана.  
Гъавилай къил хъанва зи куьрс,  
Мез къунва зи, хъанва зун кис.  
Фейи рехъни вахтар - гъайиф!  
Жагъун тавур бахтар - гъайиф!

Тахъайтла ширидихъ маналу бине,  
Ам чарчел татанмаз фад жедач  
Эгер кваз хъайитла цаварин  
Муьтлуьгъда шириди риклерин

Ганайтла Аплагъди заз дири квачер,  
За яхдиз дуьньядлай илитдай хъи  
Худади заз къе лув ганайтла эгер,  
За вацрал лезгидал кхъидай

Рехи хъанватлани  
Зи къилин чларар,  
Заз кваллах тавуна  
Къезвач гъич къарай.

Столди датлана  
Члугъазва вичел:  
"Риклин чларар на  
Ийимир энгел".  
Цларар туш - чларариз  
Элкъвей дердер я,  
Уьмуьрдин дар йикъар  
Яргъи йифер я.

Куьгъне квалер бубадин  
Хквезва рикел,  
Гуя гъаниз хъфенва  
Зи квачерин гел,  
Гуя ана элешмиш  
Жезва, яз юргъун,  
Туьхлуьр хъууун паталди  
Бубадин фургъун.  
Амма халис гъакъикъат  
Хтайла вилик,  
Уьмуьрдикай къамал мад  
Жезва залан вик.

Алукъзава яргъи йифер,  
Мичли йифер, егъи йифер.  
Квалени экв хкахънава,  
Къилни михъиз какахънава.  
Вучтин девир алукънава -  
Бахтни шадвал къулухънава.  
Кацини гъич къазмач къифер -  
Гъаваян бур кланда кефер.  
Анжах къавук лифери зи  
Лянетзава йифериз зи.  
Пака ачух хъайила югъ,  
Къведа лифер, ийиз къуллугъ,  
Умуд, шадвал, эрк хкида.  
Дар дуьньядиз экв хкида!

## Чил ва инсан

Ракъини кана къуру хъанва чил,  
Гъарарат хъанва ам са стлал цихъ.  
Батмиш жедани чилик кутур цил?  
Адан вил жедач яд гудай хчихъ.  
Чил - чил язва ам авайла яд, рагъ,

Галайла адан далудихъ инсан.  
Инсандин намус ятла дуьз ва сагъ,  
Къванерални кваз гъида ада чан.

Вири беден, вири зи руьгъ  
Тежедай къван дарих хъанва:  
Зи вил хъанва хайи хуьруьхъ,  
Адахъ пара къаних хъанва.

Лезги гъебе къуьнел алаз,  
Кландай хъи заз гъатиз рекъе.  
Яргъай хайи дагълар акваз,  
Мурадар за хуьдай рикле.

Вилерин экв хъанва зайиф,  
Чанда аман тлимил хъанва.  
Сад хъиз хъанва заз югъни йиф,  
Зун гъурбатда сефил хъанва.

Лугъун хъи за, мурад къилиз  
Акъатна, зун хуьре ава.  
Суалрин сел, гапура хъиз,  
Къез гъахъиз зи рикле ава:

Нин гъаятдал хъфида зун?  
Нин раklar за гатурай бес?  
Ни, гъик къабул ийида зун?  
Нив агакъда зи ван, зи сес?

Амачирла бубадин квал,  
Гъахъдай гъейри варар жедач.  
Виридалай чехи и тлал  
Бейнидивай инкар жедач.

Са кар ава: хайи хуьре  
Ичи квалер пара хъанва.  
Чан играми Миграгъ-дере,  
Куьз вун вара-зара хъанва?

Белки, ичи къуна са квал,  
Цийиз бине кутада за?  
Хъуьуртла заз хуьруь гъалал,  
Чиле дувул хъада за!

## Гатфар

Алукъна гатфар!  
Алукъна гатфар!  
Инсанрин мецел  
Къезва шад гафар.  
Чархачияр яз,  
Экъечна вергер!  
Лезги афаррив  
Агакъдай мегер  
Авани са туьн?  
Авани къафун?  
Ширир тун,  
Вилика руфун!  
Хъурай вун, гатфар,  
Мадни баркаван!  
Шадрал лезги чил -  
Афаррин ватан!

## Къванатлани...

Къванатлани зи къилел  
Харар-турфанар,  
Квадарнач за и чилел  
Гъахълу мизанар.  
Къайи къванер мес хъайи  
Вахтар хъана заз.  
Зал ажални къез хъайи  
Йикъар хъана заз.  
Уьмуьрдикай къазамат  
Хъайи члав хъана,  
За члугур къван гъазават  
Гена кав хъана.  
Зун акъатна завалрай,  
Зидвилерай туьнт.  
Экъечна зун даркалрай,  
Аклурна къе къуьнт.  
Куьз лагъайтла рикле зи  
Лезгивал авай.  
Захъ Лезгистан - уьлкве зи,  
Михъивал авай.  
Захъ зи халкъдин твар авай,  
Пак тарих авай,  
Къиле тухур кар авай,  
Лезги руьгъ авай.  
Диде-чили ял авай  
Зи къе жигерда.  
Захъ зи лезги члал авай  
Вилик эвердай.  
Гъа ивира гумай къван  
Сагъ жедач зи чан,  
Лезги иви кумай къван  
Жедачахъ Ватан!

# Хтанва хуьруьз...



Сейфудин ШАГЪПАЗОВ

## Атанва апрель

Ваз хабар тушни, атанва

Куьз серин я чин, атлугънава

Я вич къуьд тушир, я тамам

Хъфенва мартни - члуруни

Къве чин алайди, гвачирди

Тебиатдин наз авурди энгел.

Акъатзава къаз, лаз, каф жез,

Къурай пеш - винел, авахъзава

Тади квай вичик чумал тарци

Акъуднава фад, къулухъна

Сусан булахни хъанва къе

Вичин мецелай лугъуз ваз

Хтанва хуьруьз ви дуст чубарук,

Ирид вацра ам хъанва вахъ

Ваз вафалувал къалурна

Хаин мурдардин мез авур чхел.

Теспача я ам, вун такурвилай,

Чарх илитнава, элкъвез

Рикл цлурурмир на язух

Ахъая адаз ви пенжердин хел.

Са декъикъани ракъурмир

И вахт алемдиз - тлям гъизвай

Цуькверикай таж храда за ваз,

Вил веъ къуд патаз, экъеч вун

Ваз хабар тушни, атанва

Зуьгъре гъед

Югъ рагъдандихъ элкъвей вахт,

Белки, уях хъана бахт.

Зи эрзиман мурад хъиз,

Муьгъуьббатдин тларат хъиз,

Зун уьмуьрдин шегъредал,

Расал хъана Зуьгъредал.

Малаикдин къилихар,

Квачир зерре синихар,

Вич камбардин цуьк хътин,

Къене авай рикл хътин,

Зун чинебан сегънеда

Къару хъана Зуьгъредал.

Члугъ акъатна Туькезбанай

Начхирдин,

Пехилбурун хъилери,  
Такланбурун гъилери,  
Мез атлайтлан дегъредал,  
Агакъарда Зуьгъредал!

## Къазунда за хур

- Вуна чара эркекдиз  
Рикл ихтибарна.  
Кин тахъана, зирекдиз,  
Гъикл ихтибарна?!  
- Пара хъана гъатай бур,  
Гъуьрчен хъиз геле.  
Зи риклин рак гатай бур,  
Эцигиз желе.  
Къеле къачуз атай бур,  
Амма алакънач.  
Зун варцелди тухвай бур,  
Амма агакънач.  
За зи рикл тек ваз гана,  
Са ваз ачухна.  
Вафасузриз наз гана,  
Вири къулухъна.  
Зун, гвачтлани ви къулав,  
Туштлани ви свас,  
Зи муьгъуьббат, зи ялав,  
Тек са ваз я хас.  
Девлетринни пуларин  
Тахъуй таъсирдик.  
Зун есирда чларарин  
Хъурай шаирдин.  
- Муьгъуьббатдин цаял тан,  
Куда шаирри,  
Рикл гайидан рекъе чан  
Гуда шаирри.  
Ихтибардиз - ихтибар,  
Пишкешдиз - пишкеш.  
Ракъурзава ваз хабар,  
Тавуна эгшел.  
Вазни герек атайтла,  
Зун я гуз гъазур.  
Гъиле вице лагъайтла,  
Къазунда за хур!

## Фена Эмин

Фана дуьньядикай ханвай рикл,  
Ярх хъанва шаир-камаллу  
Чин ачухначтлани уьмуьрди  
Члалазни ярдиз вафалу Эмин.  
Дарман тахъай дерт къати я  
Зайифбурун тереф хвейи  
Эхир нефес мукъва жезва  
Рахун яваш я, пелтек хъанва  
Туькезбана кваллин цлал  
Цивин - къелем, цлакайни чар  
Сабур хуьзвай рикл, жуьгъен  
Накъваркайни цлан пуна цлар  
Эхиримжи цлар ахгакъна  
Агал хъана чешме дерин  
Цлугъ акъатна Туькезбанай  
"Я Мислимат, адан вилер  
Са хупл яд це, диндирмиша,  
Къенвач буба, зун а кардихъ  
Белки, адан ви сесинихъ  
...Тикрарзава цлал алай  
"Вил атлудач дуьньядихъай,  
Вилер ахъаз фена гъилей  
Туькезбанан гъилемайди

## Дин

## Мукьва-кылийрин алакъайрикой

Азим гъажи ПАНАГЪОВ

Са юкьуз са арабди, Пайгъ-амбардин ﷺ патав атана, хабар къуна: "Я Расулаллагъ ﷺ, зун женнетдиз куь мукьва ийида ва жегъеннемдикуй куь хуьда?". Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: "Халикъдиз къуллугъ ая, Адаз тай гъимир, кап ая, закат це ва мукьва-кылийрихъ галаз алакъаяр хуьх!" (Бухари).

Дугъриданни, Ислам динда мукьва-кыливили алакъаяр хуьниз, хъсанаруниз еке фикир ганва. Винидихъ гъанвай гъадисдай аквазвайвал, мукьва-кыливал хуьн гъатта диндин даяхрихъ галкърнава.

Маса гъадисда къейдзавайвал, са юкьуз вичин асгъабрихъ галаз ацукънавайла, Пайгъамбарди ﷺ анал алайбурукай вуж вичин мукьва-кылидихъ галаз хъел ятла, чеб алай межлисдал

ацукъ тавун тлаабна. И гафарин ван хъана са тммил вахт алатайла, анилай са жегъил гада къарагъна хъфена ва, са къадар вахт арадай фейила, ам элкъвена хтана вичин чкадал ацукъна. И кар акур Пайгъамбарди ﷺ а жегъилдидивай вун гъиниз фена хтайди я лагъана хабар къуна. Жегъилди жаваб хгана: "Я Расулаллагъ ﷺ, зун жуван халадихъ галаз хъел тир. Ви гафар ван хъайила, адан патав рекъе гъатна ва адан къвалин рак гатана. Зун акурла, халади завай вучиз атанвайди ятла хабар къуна. За адас Пайгъамбарди ﷺ мукьва-кылийрихъ галаз хъелзавай кас вич алай межлисдалай къарагъунин эмир гайидакай лагъана ва зун гъил къачу лугъуз атанвайдакай хабар гана. Ада заз багъишламишна, за - гъадазни".

И гафар ван хъайи Пайгъамбарди ﷺ жегъилди авур кар дуьзди тирди къейдна. Мукьва-

кылийрихъ галаз хъелзавай кас гъакъикъатда Халикъдин регъимдикуй магърум жезвайди раижна.

Гъадисрал асаслу яз, алимри къейдзавайвал, мукьва-кылийрихъ галаз хъел къун еке гунагъ я, гъикъ хъи а карди Аллагъдин регъимдикуй хъудзава.

Гъурметлу вахар ва стхаяр! Ша чун мукьва-кыливал генани мягъкемариз алахъин. Эгер садсадахъ галаз хъел тир мукьва-кылийяр аватла, яргъал вегъин тавуна, дуьз хъхъун лазим я.

Гъадисда лугъузвайвал, эгер лап хъсандиз мукьва-кыливал хуьз жезвачтла, саламдалди хъайитлани алакъаяр хуьз алахъа, яни эсиллагъ хъел къун мусурмандиз кутугнавай кар туш. Къуй чун мукьва-кыливал генани мягъкемариз алахъдай, гъа идалди Аллагъдин регъим къазанмишиз алакъдай инсанрикой хъурай. Амин!

"Лезги газетда" диндин пак кхъинар жезва. Гъавилай ам чиркин чкайрал гадарун къадагъа я.

## Чи ватанэгълияр - гъар сана

## Машгъур духтур

Илимдин члехи куклуршар муьтлуьгъарнавай машгъур лезгийрикой сад 1990-йисалай уьлкведин меркездин РАН-дин ИТЭБ-да къвалахзавай алим, медицинадин илимрин доктор, профессор **Бахрам Исламович ИСЛАМОВ** я.

Бахрам Исламован ери-бине Кцлар райондин Тигъиржалрин хуьрйяй я. Адан буба - Ватандин Члехи дяведин иштиракчи, диде эдебиятдин тарсар гузвай муаллим тир. Гележегдин алим хизандиз, дуствилиз, члехи инсанриз гъурметунин адетралди тербияламиш хъана. Диде рагъметдиз фейидалай къулухъ (а члавуз Бахраман 15 йис тир) къуд аял хуьнин, абуруз тербия гунин везифа текдиз дяведин инвалид бубадин хиве гъатна. Ада веледриз гъаммаша ихътин насигъат гудай: "Эгер хъсанвал ийиз алакъзавачтла, гъич тахъайтла, зарар гумир".

Б.Исламова 1973-йисуз Бакуда Азербайжандин Н.Нариманован тварунихъ галай госмединститут тафаватлудаказ куьтягъна. 1973-1974-йисара ада анестезиологиядин-реаниматологиядин рекъяй Бакудин медицинадин



тежрибайрин НИИ-дин интерна-турада къелна. Гуьгъунлай медицинадин и хилляй Москвада А.Н.Бакулеван тварунихъ галай риклинни дамаррин хирургиядин институтда илимрин кандидатвиллин ва докторвиллин диссертаци-яр кхъена. Клиникадин тежрибада ишлемишдай, азарар тайинардай ва сагъардай дарманар кардик кутуна.

Бахрам Исламовича 1979-йисалай 1990-йисал къван СССР-

дин АН-дин биологический физикадин институтда къвалахна. Алай вахтунда адан илимдин 135 къвалах чапдай акъатнава. Ам 2006-йисуз Америкадин машгъур "Elsevier" чапханада акъатай "Blood Substitutes" ктабдин килерикой садан автор я.

Илимдин рекъе къазанмишнавай агалкъунар себеп яз лезги алим са жерге шабагъризни лайихлу хъана. Абурун жергеда РФ-дин Гуькуматди гайи премияни ава. Ам Россиядин лап хъсан духтурин "Майилвал" сад лагъай милли премиядин сагъибни я.

Бахрам Исламован твар биофизикадин теориядин ва тежрибайрин институтдин алимрин советдин къарардалди "Россиядин лап хъсан инсанар" энциклопедияда, Кэмбриджа авай междуна-родный биографический центрадин куьмекчи ктабда гъатнава.

Датлана къвалахдик квай пешекар ятлани, ада спортдал машгъул жедай вахтни жагъурзава. Гъар йисуз багъри ерийрал хъезва, дустарихъ, багърийрихъ галаз гуьрушмиш жезва.

Москвада яшаммиш жезвай ватанэгълидин хизанда пуд велет тербияламишзава. Чаз адан дережаяр мадни къакъан хъана къанзава.

## Къез чидани?

## Рамридин мусибат

Рамри Бирмадин патав гвай остров я. Дуьньяда авай гъар са островдихъ вичин къетленвилерни ажайбвилер ава. Рамрида 1945-йисан февралдиз мусибатдин вакъиа арадал атанай. Дуьнядин къвед лагъай дяведин эхирар. Бирма Япониядин императоррин къуватрикой азадун патал 1945-йисан февралдиз британвийри пачагъдин флотдин къуватар островдин мулкариз ракъурна. Британвийри японвийрихъ галаз тухвай женг ругуд гъафтада къван давам хъана. Японвийр муьтлуьгъ хъунал ва я катдай чкадал гъуналди, британвийри островдин вири рекъер гуьзчивилик кутуна. Къулухъди хъфин патал японвийр гзаф крокодилар авай уьленлукъ чкайрилай элячлна къанзавай. Япониядин бязи аскерар уьлендай катиз алахъна. И яргъал рекъе гъатайбуруз гзаф къадар ветлери,



зегъерлу хушраканри зиянар гана. Гуьгъунлай-абур гуьзлемиш тавур мусибатдик - крокодилрин гуьжумдик акатна. Уьлендай феий Япониядин агъурдав агакъна аскердикуй чан аламаз анжах 20 кас жагъун хъувунай.

И агъвалат, гъайванрин гуьжумдин нетижада арадал атай лап члехи мусибат хъиз, рекордрин Ктабдани гъатнава.

## Дуьньяда

## Азадун мумкин я

Гуькуматди гъевчи мажирал алай россиявийр менфятдилай къачузвай налогодрикой азадунин месэла веревирд авун мумкин я. "Известия" чешмеди хабар гузвайвал, и месэла яшайишдинни зегъметдин алакъаяр къайдадик кутуниз талукъ Россиядин пуд терефдин комиссиядин (РТК) аппаратда веревирдна.

Ихтилат НДФЛ къурдалай къулухъ яшаммиш хъуниз лазим агъа къанин къадардилай тммил менфят ацалтзавай ватандашрикой физва. Уьлкведа и мажирал юкъван гъисабдалди 13 агъзур манатдилай тммил я.

Зегъметдин кодексдал асаслу яз, къвалахдалди таъминарзавайда-вай къуллугъчидиз зегъметдин гъакъидин агъа къанин къадардилай тммил гуз жедач. Росстатдин делилралди, 2017-йисуз (2018-йисан делилар гъелелиг малум туш) чпин къазанжидин къадар 13800 манатдилай артух тушир ксарин къадар уьлкведа 15,2 процентдив (тахминан 11 миллион инсан) агакънавай.

Аслу тушир профсоюзрин федерациядин секретарь О.Соколован гафаралди, налогриз талукъ месэла кардик кутунин гъакъиндай гъелелиг меслятар авунвач. Амма чешмеди хабарар къур пешекарри и серенжем адалатлуди яз гъисабзава.

## Россиядивай къачуда

Кеферпатан Кореядиз Россиядивай цийи самолетар къачудай фикир ава. Идакай, ТАСС-ди хабар гузвайвал, Госдумадин вице-спикер, Пхеньянда авай Россиядин парламентарийрин дестедин киле акъвазнавай Сергей Неверова къейдна.

Ада рикълел хкана хъи, алай вахтунда Кеферпатан Кореядин авиалинияди Пхеньяндин ва Владивостокдин арада рейсер къилиз акъудзава. Гъавилай Россиядинни Кореядин терефриз, Россияда арадал гъанвай алай аямдин самолетар и маршрутдиз акъудуналди, цавай финин хатасузвал артухардай фикир ава.

Неверован фикирдалди, ихътин икберардикди неинки россиявийрин, гъакъ Пхеньяндиз къван самолета аваз фидай маса уьлквейрин ватандашрин итижарни фикирда къур мисал жеда.

Air Koryo авиакомпания, адет яз, Россиядин самолетрикой ибарат я. Икъл, алай вахтунда уьлкведин къене пассажирар санай масаниз тухун патал Ил-18 ва Ту-154 самолетрикой менфят къачузва. Международный рейсер лагъайтла, Ту-204 самолетди къилиз акъудзава.

## Камаллу теклиф

Мумкин тир ядерный дяведин вилик пад вахтунда къун патал США-ди Россиядихъ галаз алакъаяр хъсанарун чарасуз я. И жигъетдай 1980-йисарин сиясат чешне яз къачуртла жеда. Ихътин фикир США-дин вилкан госсекретарь Ж.Шульцан ва уьлкведин оборонадин вилкан министр Уильям Перридин макъалада ава.

"Гъелелиг ядерный дяведин къурхулувал ама" макъаладин авторри фикирзавайвал, США-динни Россиядин арада жезвай цийи къаршивилер, аксвилер 1980-йисара хъайи дяведилай агъурбур, хаталу-бур хъун мумкин я. И кар, абурун фикирдалди, са терефдивай муькуь терефдин ядерный системайрал икбергъужмар ийиз хъунин мумкинвилехъ галаз алакъалу я. Исятда авай сиясатдивай дуьнья "ядерный гъалатдикуй" ва я "ядерный терроризмдикуй" хуьз хъун мумкин туш. Гъавилай, вилкан сиясатчири гъисабзавайвал, Америкадин гуькумдарри Россиядихъ галаз тухузвай чпин сиясат дегишарун ва, са столдихъ ацукъна, гъалар пайгардик кухтунин месэлаяр гегъеншдиз веревирд авун лазим я.

Д.Трампи В.Путина ядерный дяведиз рехъ тагунин гъакъиндай заминвалзавай декларациядал къул члугун лазим я.

## Гуя Россия къаришмиш я

Украинадин президент Порошенко кийди авурвал, уьлкведин президентдин сечкийрик Россия къаришмиш хъунин вилик пад тамамвилелди къаз хъанач. Адан гафар "РБК-Украина" чешмеди раижнава.

Порошенкодин фикирдалди, сечкийриз авур таъсирдин нетижаар ахтармишун чарасуз я. Сечкийрик гуя Россия къаришмиш хъанва лугъузватлани, исятда авай президентди и жигъетдай гъакъикъи мисалар-делилар гъанвач.

Украинадин президентдин сечкийрин къвед лагъай тур 21-апрелдиз киле фида. Халкъдин арада хабарар къунин нетижада малум хъайивал, Зеленскийдин машгъурвал исятда авай президентдилай 30 процентдин артух я.

## Шартл малумарна

Россиядин машгъур спортсмен Гъабиб Нурмегъамедова вичин Twitter-аккаунтда къейд авурвал, эгер Конон Макгрегоравай маса спортсмендин винел гъалибвал къачуз хъайитла, гъа члавуз ирландвидин командадивай къисасдин бягъсинин патажъай рахунрик умуд кутаз жеда.

Мукъвара Макгрегора Нурмегъамедован къуршахар къунин алакъурикой члуркла рахазвай кхъинар чапна. Ада Гъабиб къуршахар къунин жигъетдай UFC-да виридалайни хъсан спортсмен яз гъисабзава. "Чна адан къуршахар къунин алакъунриз къадардилай артух къимет гана. Къисасдин бягъсини вири къалурда", - кхъена ирландвиди.

Нурмегъамедова къейд авурвал, Макгрегоравай 2016-йисалай инихъ са гъалибвални къачуз хъанвач. "Сифтедай вуна са гъихътин ятлани гъалибвал къачун герек я, анжах гъа члавуз чун къвед лагъай бягъсиникуй рахада", - кхъена Нурмегъамедова.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

**понеделник, 22 апреля**

**РГВК**  
**06.50** «Заряжайся!» 6+  
**07.00** Время новостей Дагестана. Итоги  
**08.10** «Заряжайся!» 6+  
**08.20** Мультфильм 0+  
**08.55** «Заряжайся!» 6+  
**09.10** Х/ф «Академик Павлов» 0+  
**11.05** Д/ф «Дагестан, какой он есть» 12+  
**12.05** «Парламентский вестник» 12+  
**12.30, 14.30, 16.30** Время новостей Дагестана  
**12.55** Спектакль Дагестанского Государственного театра оперы и балета «Лермонтов. Демон» 12+  
**14.55** Д/с «Полководцы от Древней Руси до XX века» 12+  
**16.05** Мультфильм 0+  
**16.55** Х/ф «Морской пост»  
**18.10** «Здравствуй, мир!» 0+

**ПЕРВЫЙ**

**5.00** Доброе утро.  
**9.00** Новости.  
**9.25** Сегодня 22 апреля. День начинается.  
**9.55** Модный приговор.  
**10.55** Жить здорово! (16+).  
**12.00** Новости.  
**12.15** Время покажет. (16+).  
**12.55** Новости.  
**15.15** Давай поженимся! (16+).  
**16.00** Мужское/Женское. (16+).  
**17.00** Время покажет. (16+).  
**18.00** Вечерние новости.  
**18.25** Время покажет. (16+).  
**18.50** На самом деле. (16+).  
**19.50** Пусть говорят. (16+).  
**21.00** Время.  
**21.30** Т/с «Лучше, чем люди».  
**23.30** Большая игра. (12+).  
**0.30** Познер. (16+).  
**1.30** Т/с «Агент национальной безопасности».  
**3.00** Новости.  
**3.05** Т/с «Агент национальной безопасности».  
**3.30** Мужское/Женское.  
**4.10** Давай поженимся!

**РОССИЯ 1**

**11:25, 14.25, 17.00, 20.45** Местное время. Вести-Дагестан  
**17:25** Здоровье и жизнь  
**17.45** «Отважный десантник». Магомед Гамзатов  
**18.15** Акцент. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова  
**5.00** Утро России.  
**9.00** Вести.  
**9.25** Утро России.  
**9.55** О самом главном. (12+).  
**11.00** Вести.  
**11.45** Судьба человека с Б.Корчевниковым. (12+).  
**12.50** 60 минут. (12+).  
**14.00** Вести.  
**14.45** Кто против? (12+).  
**17.25** Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).  
**18.50** 60 минут. (12+).  
**20.00** Вести.  
**21.00** Т/с «Девять жизней».  
**23.15** Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).  
**2.00** Т/с «Морозова». (12+).

**НТВ**

**5.00** Т/с «Пасечник». (16+).  
**6.00** Утро. Самое лучшее. (16+).  
**8.10** Мальцева.  
**9.00** Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).  
**10.00** Сегодня.  
**10.20** Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).  
**13.00** Сегодня.  
**13.25** Чрезвычайное происшествие. Обзор.  
**14.00** Место встречи.  
**16.00** Сегодня.  
**16.25** Следствие вели. (16+).  
**17.15** ДНК. (16+).  
**18.15** Основано на реальных событиях. (16+).  
**19.00** Сегодня.  
**19.40** Т/с «Морские дьяволы. Северные рубежи». (16+).  
**21.40** Т/с «Подсудимый».  
**23.50** Сегодня.  
**0.05** Поздняков. (16+).  
**0.20** Т/с «Ментовские войны». (16+).  
**2.25** Т/с «Пасечник». (16+).

**ДОМАШНИЙ**

**6.30** 6 кадров. (16+).  
**6.50** Удачная покупка. (16+).  
**7.00** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**7.30** По делам несовершеннолетних. (16+).  
**8.30** Давай разведемся! (16+).  
**9.30** Тест на отцовство. (16+).  
**10.30** Д/ф «Реальная мистика». (16+).  
**12.30** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**13.40** Комедия «Высокие отношения». (16+).  
**18.00** 6 кадров. (16+).  
**19.00** Т/с «Тест на беременность». (16+).  
**23.40** 6 кадров. (16+).  
**0.30** Т/с «Подкидыши». (16+).  
**2.25** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**2.50** Д/ф «Реальная мистика». (16+).  
**4.25** Тест на отцовство. (16+).  
**5.15** 6 кадров. (16+).  
**5.35** Домашняя кухня. (16+).

**ТВ-ЦЕНТР**

**6.00** Настроение.  
**8.10** Детектив «Сумка инкассатора». (12+).  
**10.00** Д/ф «Я остался совсем один». (12+).  
**10.55** Городское собрание.  
**11.30** События.  
**11.50** Т/с «Розмари и Тайм».  
**13.40** Мой герой. Глафира Тарханова. (12+).  
**14.30** События.  
**14.50** Город новостей.  
**15.05** Т/с «Доктор Блейк».  
**17.05** Естественный отбор.  
**17.55** Т/с «Алтарь Тристана»  
**19.40** События.  
**20.00** Петровка, 38. (16+).  
**20.20** Право голоса. (16+).  
**22.00** События.  
**22.30** Украина. Меньшее зло? (16+).  
**23.05** Знак качества. (16+).  
**0.00** События. 25-й час.  
**0.35** Хроника московского быта. Походно-полевые жены. (16+).  
**1.25** Д/ф «Ловушка для Андропов». (12+).  
**2.15** Т/с «Доктор Блейк».

**ЗВЕЗДА**

**6.00** Сегодня утром.  
**8.00** Новости дня.  
**8.25** Специальный репортаж. (12+).  
**8.40** Т/с «1943». (16+).  
**10.00** Военные новости.  
**10.05** Т/с «1943». (16+).  
**13.00** Новости дня.  
**13.15** Т/с «1943». (16+).  
**14.00** Военные новости.  
**14.05** Т/с «1943». (16+).  
**17.00** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**18.00** Новости дня.  
**18.30** Специальный репортаж. (12+).  
**18.50** Д/с «История военных парадов на Красной площади».  
**19.40** Скрытые угрозы. (12+)  
**20.25** Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».  
**21.15** Новости дня.  
**21.25** Открытый эфир. (12+).  
**23.00** Между тем. (12+).  
**23.30** Т/с «Барсы». (16+).  
**3.30** Х/ф «Вам - задание».  
**5.00** Д/ф «Выдающиеся авиаконструкторы».

**вторник, 23 апреля**

**РГВК**  
**06.50** «Заряжайся!» 6+  
**07.00, 08.30, 12.30** Время новостей Дагестана  
**07.20** Передача на табасаранском языке «Мил»  
**08.00** «Заряжайся!» 6+  
**08.10** Мультфильм 0+  
**08.50** «Заряжайся!» 6+  
**08.55** Д/с «Исчезновения» 16+  
**09.25** Х/ф «Затмение» 16+  
**11.45** «Будни Клиники Аскерханова» 12+  
**12.55** «Дагестан туристический» 12+  
**13.15** «Круглый стол» 12+  
**14.05** «Учимся побеждать»  
**14.30** Время новостей Дагестана  
**14.55** Д/с «Полководцы от Древней Руси до XX века» 12+  
**16.05** Мультфильм 0+  
**16.30** Время новостей Дагестана

**ПЕРВЫЙ**

**5.00** Доброе утро.  
**9.00** Новости.  
**9.25** Сегодня 23 апреля. День начинается.  
**9.55** Модный приговор.  
**10.55** Жить здорово! (16+).  
**12.00** Новости.  
**12.15** Время покажет. (16+).  
**15.00** Новости.  
**15.15** Давай поженимся!  
**16.00** Мужское/Женское.  
**17.00** Время покажет. (16+).  
**18.00** Вечерние новости.  
**18.25** Время покажет. (16+).  
**18.50** На самом деле. (16+).  
**19.50** Пусть говорят. (16+).  
**21.00** Время.  
**21.30** Т/с «Лучше, чем люди».  
**23.30** Большая игра. (12+).  
**0.30** Вечерний Ургант. (16+).  
**1.00** Т/с «Агент национальной безопасности».  
**2.45** Модный приговор.  
**3.00** Новости.  
**3.05** Модный приговор.  
**3.40** Мужское/Женское.  
**4.25** Контрольная закупка.

**РОССИЯ 1**

**09:00** Канал национального вещания «Шолом» (на татском языке)  
**11:25, 14.25, 17.00, 20.45** Вести-Дагестан  
**17:25** Репортаж с сессии НС РД  
**18.25** Дневник международного фестиваля театров прикаспийских государств  
**5.00** Утро России.  
**9.00, 11.00, 14.00** Вести.  
**9.25** Утро России.  
**9.55** О самом главном. (12+).  
**11.45** Судьба человека с Б.Корчевниковым. (12+).  
**12.50** 60 минут. (12+).  
**14.45** Кто против? (12+).  
**17.25** Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).  
**18.50** 60 минут. (12+).  
**20.00** Вести.  
**21.00** Т/с «Девять жизней».  
**23.15** Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).  
**2.00** Т/с «Морозова». (12+).

**НТВ**

**5.00** Т/с «Пасечник». (16+).  
**6.00** Утро. Самое лучшее. (16+).  
**8.10** Мальцева.  
**9.00** Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).  
**10.00** Сегодня.  
**10.20** Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).  
**13.00** Сегодня.  
**13.25** Чрезвычайное происшествие. Обзор.  
**14.00** Место встречи.  
**16.00** Сегодня.  
**16.25** Следствие вели. (16+).  
**17.15** ДНК. (16+).  
**18.15** Основано на реальных событиях. (16+).  
**19.00** Сегодня.  
**19.40** Т/с «Морские дьяволы. Северные рубежи». (16+).  
**21.40** Т/с «Подсудимый».  
**23.50** Сегодня.  
**0.00** Т/с «Ментовские войны». (16+).  
**2.00** Подозреваются все.  
**2.35** Т/с «Пасечник». (16+).

**ДОМАШНИЙ**

**6.30** 6 кадров. (16+).  
**6.50** Удачная покупка. (16+).  
**7.00** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**7.30** По делам несовершеннолетних. (16+).  
**8.30** Давай разведемся! (16+).  
**9.30** Тест на отцовство. (16+).  
**10.30** Д/ф «Реальная мистика». (16+).  
**12.20** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**13.25** Т/с «Тест на беременность». (16+).  
**18.00** 6 кадров. (16+).  
**19.00** Т/с «Тест на беременность». (16+).  
**23.40** 6 кадров. (16+).  
**0.30** Т/с «Подкидыши». (16+).  
**2.25** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**2.55** Д/ф «Реальная мистика». (16+).  
**4.20** Тест на отцовство. (16+).  
**5.10** По делам несовершеннолетних. (16+).  
**5.55** 6 кадров. (16+).  
**6.00** Домашняя кухня. (16+).

**ТВ-ЦЕНТР**

**6.00** Настроение.  
**8.10** Доктор И... (16+).  
**8.45** Х/ф «Безотцовщина».  
**10.35** Д/ф «Ирина Кученко. Без свидетелей».  
**11.30** События.  
**11.50** Т/с «Розмари и Тайм».  
**13.40** Мой герой. Лев Прыгунов. (12+).  
**14.30** События.  
**14.50** Город новостей.  
**15.05** Т/с «Доктор Блейк».  
**17.05** Естественный отбор.  
**17.50** Т/с «Алтарь Тристана». 3 и 4 с. (12+).  
**19.40** События.  
**20.00** Петровка, 38. (16+).  
**20.20** Право голоса. (16+).  
**22.00** События.  
**22.30** Осторожно, мошенники! Похоронщики-лохотронщики. (16+).  
**23.05** Д/ф «Мистика третьего Рейха». (16+).  
**0.00** События. 25-й час.  
**0.35** 90-е. Голые Золушки.  
**1.25** Брежнев, которого мы не знали. Фильм 1.  
**2.15** Т/с «Доктор Блейк».

**ЗВЕЗДА**

**6.00** Сегодня утром.  
**8.00** Новости дня.  
**8.25, 18.30** Специальный репортаж. (12+).  
**8.40** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**10.00** Военные новости.  
**10.05** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**13.00** Новости дня.  
**13.15** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**14.00** Военные новости.  
**14.05** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**18.00** Новости дня.  
**18.50** Д/с «История военных парадов на Красной площади».  
**19.40** Легенды армии с Александром Маршалом. Олег Кулабухов. (12+).  
**21.15** Улика из прошлого.  
**21.25** Новости дня.  
**21.25** Открытый эфир. (12+).  
**23.00** Между тем. (12+).  
**23.30** Д/с «Неизвестная война. Великая Отечественная». Фильм 1-5.

**среда, 24 апреля**

**РГВК**  
**06.50** «Заряжайся!» 6+  
**07.00, 08.30, 12.30** Время новостей Дагестана  
**07.20** Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»  
**07.55** «Заряжайся!» 6+  
**08.05** Мультфильм 0+  
**08.50** «Заряжайся!» 6+  
**08.55** Д/с «Исчезновения» 16+  
**09.25** Х/ф «Анна Каренина»  
**12.05** «Подробности» 12+  
**12.55** Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+  
**14.00** «Память поколений. Саадла Мусаев» 12+  
**14.30, 16.30** Время новостей Дагестана  
**14.55** Д/с «Полководцы от Древней Руси до XX века» 12+  
**16.05** Мультфильм 0+  
**16.55** Х/ф «713-й просит посадку» 0+  
**18.20** «Ат-клуб» 0+  
**18.45, 01.00, 04.35** Передача на даргинском языке

**ПЕРВЫЙ**

**5.00** Доброе утро.  
**9.00** Новости.  
**9.25** Сегодня 24 апреля. День начинается.  
**9.55** Модный приговор.  
**10.55** Жить здорово! (16+).  
**12.00** Новости.  
**12.15** Время покажет. (16+).  
**15.00** Новости.  
**15.15** Давай поженимся!  
**16.00** Мужское/Женское.  
**17.00** Время покажет. (16+).  
**18.00** Вечерние новости.  
**18.25** Время покажет. (16+).  
**18.50** На самом деле. (16+).  
**19.50** Пусть говорят. (16+).  
**21.00** Время.  
**21.30** Т/с «Лучше, чем люди».  
**23.30** Большая игра. (12+).  
**0.30** Вечерний Ургант. (16+).  
**1.00** Т/с «Агент национальной безопасности».  
**2.45** Модный приговор.  
**3.00** Новости.  
**3.05** Модный приговор.  
**3.40** Мужское/Женское.  
**4.25** Контрольная закупка.

**РОССИЯ 1**

**09:00** «Даймох» (на чеченском языке)  
**11:25, 14.25, 17.00, 20.45** Вести-Дагестан  
**17:25** Дневник международного фестиваля театров прикаспийских государств  
**17.40** Солдаты победы.  
**17.55** Концерт вокально-симфонического ансамбля  
**5.00** Утро России.  
**9.00, 11.00** Вести.  
**9.25** Утро России.  
**9.55** О самом главном. (12+).  
**11.45** Судьба человека с Б.Корчевниковым. (12+).  
**12.50** 60 минут. (12+).  
**14.45** Кто против? (12+).  
**17.25** Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).  
**18.50** 60 минут. (12+).  
**20.00** Вести.  
**21.00** Т/с «Девять жизней».  
**23.15** Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).  
**2.00** Т/с «Морозова». (12+).

**НТВ**

**5.00** Т/с «Пасечник». (16+).  
**6.00** Утро. Самое лучшее. (16+).  
**8.10** Мальцева.  
**9.00** Т/с «Мухтар. Новый след». (16+).  
**10.00** Сегодня.  
**10.20** Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).  
**13.00** Сегодня.  
**13.25** Чрезвычайное происшествие. Обзор.  
**14.00** Место встречи.  
**16.00** Сегодня.  
**16.25** Следствие вели. (16+).  
**17.15** ДНК. (16+).  
**18.15** Основано на реальных событиях. (16+).  
**19.00** Сегодня.  
**19.40** Т/с «Морские дьяволы. Рубежи Родины». (16+).  
**21.40** Т/с «Подсудимый».  
**23.50** Сегодня.  
**0.00** Т/с «Ментовские войны». (16+).  
**2.00** Подозреваются все.  
**2.35** Т/с «Пасечник». (16+).

**ДОМАШНИЙ**

**6.30** 6 кадров. (16+).  
**6.50** Удачная покупка. (16+).  
**7.00** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**7.30** По делам несовершеннолетних. (16+).  
**8.30** Давай разведемся! (16+).  
**9.30** Тест на отцовство. (16+).  
**10.30** Д/ф «Реальная мистика». (16+).  
**12.20** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**13.25** Т/с «Тест на беременность». (16+).  
**18.00** 6 кадров. (16+).  
**19.00** Т/с «Тест на беременность». (16+).  
**23.35** 6 кадров. (16+).  
**0.30** Т/с «Подкидыши». (16+).  
**2.25** Д/ф «Понять. Простить». (16+).  
**2.50** Д/ф «Реальная мистика». (16+).  
**4.20** Тест на отцовство. (16+).  
**5.10** По делам несовершеннолетних. (16+).  
**5.55** 6 кадров. (16+).  
**6.00** Домашняя кухня. (16+).

**ТВ-ЦЕНТР**

**6.00** Настроение.  
**8.10** Доктор И... (16+).  
**8.45** Х/ф «Наградить (посмертно)». (12+).  
**10.35** Д/ф «Любовь немолодого человека». (16+).  
**11.30** События.  
**11.50** Т/с «Розмари и Тайм».  
**13.40** Мой герой. Павел Чинарев. (12+).  
**14.30** События.  
**14.50** Город новостей.  
**15.05** Т/с «Доктор Блейк».  
**17.05** Естественный отбор.  
**17.50** Т/с «Алмазы Цирцеи».  
**19.40** События.  
**20.00** Петровка, 38. (16+).  
**20.20** Право голоса. (16+).  
**22.00** События.  
**22.30** Линия защиты. (16+).  
**23.05** Приговор. Тамара Рохлина. (16+).  
**0.00** События. 25-й час.  
**0.35** Прощание. Александр Белявский. (16+).  
**1.25** Брежнев, которого мы не знали. Фильм 2.  
**2.15** Т/с «Доктор Блейк».  
**4.05** Т/с «Розмари и Тайм».

**ЗВЕЗДА**

**6.00** Сегодня утром.  
**8.00** Новости дня.  
**8.25, 18.30** Специальный репортаж. (12+).  
**8.40, 10.05** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**10.00** Военные новости.  
**10.05** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**13.00** Новости дня.  
**13.15, 14.05** Т/с «Вчера закончилась война». (16+).  
**14.00** Военные новости.  
**15.00** Х/ф «Днепровский рубеж». (16+).  
**18.00** Новости дня.  
**18.50** Д/с «История военных парадов на Красной площади».  
**19.40** Последний день. Арутюн Акопян. (12+).  
**20.25** Д/с «Секретная папка». (12+).  
**21.15** Новости дня.  
**21.25** Открытый эфир. (12+).  
**23.00** Между тем. (12+).  
**23.30** Д/с «Неизвестная война. Великая Отечественная». Фильм 6-10.  
**4.45** Д/ф «Города-герои. Брестская крепость».

**четверг, 25 апреля**

**РГВК**  
**06.50** «Заряжайся!» 6+  
**07.00, 08.30, 12.30** Время новостей Дагестана  
**07.20** Передача на даргинском языке  
**07.55** «Заряжайся!» 6+  
**08.05** Мультфильм 0+  
**08.50** «Заряжайся!» 6+  
**08.55** Д/с «Исчезновения» 16+  
**09.25** Х/ф «Великолепная семерка» 12+  
**11.45** «Аутодафе» 16+  
**12.55** «Здоровье» 12+  
**13.50** «Городская среда»  
**14.30** Время новостей Дагестана  
**14.55** Д/с «Полководцы от Древней Руси до XX века» 12+  
**16.05** Мультфильм 0+  
**16.30** Время новостей Дагестана  
**16.55** Х/ф «Белеет парус одинокий» 0+

**ПЕРВЫЙ**

**5.00** Доброе утро.  
**9.00** Новости.  
**9.25** Сегодня 25 апреля. День начинается.  
**9.55** Модный приговор.  
**10.55** Жить здорово! (16+).  
**12.00** Новости.  
**12.15** Время покажет. (16+).  
**15.00**

пятница, 26 апреля

РГВК
06.50 «Заряжайся!» 6+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на аварском языке.

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 26 апреля. День начинается.

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
17:25 Пасхальное интервью с архиепископом Махачкалинским и Грозненским Варлаамом

НТВ

5.00 Т/с «Пасечник». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.10 Доктор Свет. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Х/ф «Дашское танго». Возмездие». (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с «Москва фронту».
6.50 Х/ф «Торпедоносцы».
8.00 Новости дня.

суббота, 27 апреля

РГВК
07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» 12+

ПЕРВЫЙ

5.00 Контрольная закупка.
5.30 Россия от края до края.
6.00,10.00 Новости.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России». Суббота.
5.30 Х/ф «Искушение».
7.25 Смотр.

НТВ

4.55 ЧП. Расследование.
5.30 Х/ф «Искушение».
7.25 Смотр.

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Мелодрама «Пряники из картошки». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.45 Марш-бросок. (12+).
6.15 АБВГДежка.

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Кадкина всякий знает».
7.30 Х/ф «Улица полна неожиданностей».

воскресенье, 28 апреля

РГВК
07.00,08.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ

5.40 Х/ф «Неоконченная повесть».
6.00,10.00 Новости.
6.10 Х/ф «Неоконченная повесть».

РОССИЯ 1

4.30 Т/с «Сваты». (12+).
6.35 Сам себе режиссер.
7.30 Смехопанорама.

НТВ

4.45 Звезды сошлись. (16+).
6.20 Центральное телевидение. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
8.15 Только любовь. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.05 Х/ф «В добрый час!»
8.00 Фактор жизни. (12+).

ЗВЕЗДА

6.25 Х/ф «Поп». (16+).
9.00 Новости недели с Ю. Подкопеевым.

КУЛЬТУРА с 22 по 28 апреля

ПОНЕДЕЛЬНИК
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва библиотечная

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва библиотечная

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва шапаялинская.

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком... Москва сегодняшняя.

СУББОТА

6.30 Библейский сюжет.
7.05 М/ф: «Аист», «Высокая горка».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Лето Господне. Воскресенье Христова. Пасха.
7.00 М/ф «Законданный мальчик».

РАДИО

ПОНЕДЕЛЬНИК
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Култ.просветит. программа
ВТОРНИК
11.10. Вести «Дагестан»

Программа газурайди - Н. ВЕЛИБЕКОВА



## Нурлу гъед

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

13-апрель лезги халкъдин милли манидални музыкадал рикл алайбур патал лишанлу югъ хъана. Чна виликамаз хабар гайвал, и юкъуз Маха чкъалада, Дуствилин квалеве, "Сегънеда 60 йис" лишандик кваз, лезгийрин машгъур манидар, композитор, Дагъустандин халкъдин артистка Суьлгъият ГЪАЖИЕВАДИН концерт кыле фена. Адан тешкилатчиар - Саид Расулов ва Самера Алиева, спонсорарни меркезда Богатырѳеван кучеда кардик квай "ѳжик грамотей" центр тир. Концерт жегъил шаир, Дагъустандин писателрин Союздин лезги секциядин регъбер Владик Батманова ва Дагъустандин эстрададин гъед Мая Алимутаевади устадвилелди кыле тухвана.

Дуьньядал мани такан кас бажагъат ала. Иллаки Суьлгъият Гъажиева хътин устадри мани лугъудайла, ада ийизвай таъсир иллаки гужлуди я.

Ингъе сегъне билбилдин ихтиярда вугана. Сифте тамамарай "Сел атана, яр атанач", "Кланиди", "Умрият", "Шад я зун", "Рехи жемир, чларар", "Вилериз кый", "Гынава вун, яр", "Мадина", "Зиярат" ва гзаф маса манийри залда ацукънавайбурун гуьгъулар хжакна, югъ члехи сувариз элкъурна. Суьлгъият Гъажиевади тамамарай члехи пай манияр ала-тай асирдин 70-йисарин репертуардай тир. И карди, кылиндини, манияр Суьлгъият Гъажиевади фонограмма галачиз тамамаруни, адан зарафатрини тамашачийрин гуьгъулар мадни хжакнавай.

Машгъур манидарди тамамарзавай мугъаматрал кылди акъвазунин лазимвал авачтлани, и рекъяйни адахъ еке бажарагъ авайди къейд тавуна жедач. Концертда ада мугъамат галаз са шумуд мани тамамарна. Абуру, гатфарин абулейсан марф хъиз, тамашачийрин риклериз кужумзавай...

Суьлгъият Гъажиевадин манийрин ван чи

япара аял члавадай гъатна, абуру дидедин некледихъ галаз кужумнавай хъиз я. Ам вичин кьетлен везинлу сесиналди манийрал ашукъ агъзурралди ксарин рикле мугъ авур, чи халкъдин милли руьгъдиз къуллугъзавай сегънедин халис билбил я. 60 йисуз сегънеда милли мани, музыка, меденият вилик тухуник лайихлу пай кутун зарафат туш. Суьлгъиятан манийрал ашукъбур Лезгистанда, Дагъустанда, вири Россияда хъиз, Азербайжандани, Туьркиядани... тимил авач. И кланивални ада вичин бажарагъдалди, ширин, везинлу сесиналди, намуслу зегъметдалди, сегънеда вич лайихлудаказ, шитвал гвачиз тухуналди къазанмишна. С.Гъажиевади Дагъустандин Гостелерадиоада кваллахзавай йисара лезги мани ва музыка вилик тухуник еке пай кутурди, ада тамамарзавай 150-далай гзаф манияр кьенин юкъуз анин "Къизилдин фондун" хуьзвайдини риклел хкун кутугнава. Межлисдал Суьлгъият Рзаевнадив яргъал йисарин гъакъсагъ зегъметдай, Дагъустан Республикадин меденият ва искусство вилик тухунай ва яратмишунрин рекъе 60 йисан юбилей къейд авунихъ галаз алакълу яз Дагъустандин культурадин министерствонин патай Чухсагъулдин чар вахкана.

Бубайрин мисалда лагъанвайвал, ич тарцивай яргъаз аватдач. Суьлгъият Рзаевнадив руш Заминадини вичин манийралди чун фадлай шадарзава, дидедин рекъе ада устадвилелди давамарзава. Концертда адани са шумуд мани тамамарна. Дидедини руша санал лагъай "И дуьнья кланибурунди я" мани тамашачийри иллаки хушдаказ къабулна.

Са кар мадни къейд ийиз кланзава, концертдиз С.Гъажиевадиз гуьрметзавай гзаф мугъманар-манидарарни атанвай. Абурун арада Дагъустандин лайихлу артистка Дилъра Надьрова, "Восток" группадин солист Брембег Гуьсейханов, Камила Мурсалова, Жаклина, Азербайжандай атанвай мугъман Надия Микаил, Мегъамед Аликерев, Замир Пашаев ва гзаф масабур авай. Абуру лагъай манийрини, халкъдин манияр ва кьуьлер тамарзавай Ахъегъай тир "Тури" ансамблди кватл хъанвайбурун гуьгъулар мадни шадарна.

Милли манидал, музыкадал рикл алай тамашачияр С.Гъажиевадин манийрихъ, сесинихъ цигел хъанвайди кватлуз хъун четин тушир: саки 3 сятни зурра давам хъайи концерт акъалтлайлани, инсарни залдай хъфиз тади тавуни и кардин гъакъиндай шагъидвалзавай. Яргъал члугур гурлу капари, цукъверин бул клунчлари Суьлгъият Гъажиевадиз тамашачийрин, чи халкъдин патай авай кланивал мадни хъсандиз къалурзавай...

Сагърай Куьн Суьлгъият Рзаевна! Квехъ хушбахтлу яргъал уьмуьр хъурай!

## Пианистрин конкурс

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

11-апрелдиз Хуьруьгрин хуьре, мергъяматлувилин "Просвещение" фондунин "Люминари" центрада, райондин жегъил пианистрин Рагъимат Гъажиевадин тварунихъ галай сифте конкурс кыле фена. Райондин руководствонин гуьзчивилик кваз Ахъегърин музшколади (ДМШ) тешкилай и серенжемдин мурадметлеб аялар классикадин музыкадиз шерик авун, жегъил музыкантар руьгъламишун, абурун устадвал хжакун тир. Конкурсда Ахъегърин, Луткунрин музшколайрин ва райондин искусствойрин школадин ученикри иштиракна.

Конкурс, сифте гаф рахуналди ва адан иштиракчиар, тамашачияр, жюри тебрикуналди, Ахъегърин Рагъимат Гъажиевадин тварунихъ галай ДМШ-дин директор Абдулкерим Рагъимова ачухна. Ада кватл хъанвайбур конкурсдин жюридихъ (председатель - Дербентдин музучилищеда пианинодин искусствонин муаллим Тамара Сулейманова) галаз танишарна ва сифте гаф "Ахъегъ район" муниципалитетдин кылин заместитель Алмас Шуаеваз гана.

- Ахъегъ район, маса рекъерай хъиз, искусствонин устадралдини, бажарагълу музыкантралдини девлетлу я. Вичел "Лезги билбил" твар акъалтай РД-дин ва РФ-дин халкъдин артистка Рагъимат Гъажиевадилай (Дагъустанда ам манидарвиллин искусствонин куьлушрив агакълый сад лагъай дишегъли я), сифте балерина, Дагъустандин лайихлу артистка Алла Жалиловадилай ва пара маса бажарагърилай кьенин несилди чешне къачуни алахъунар акваз зун пара шад я. Къведай йисалай и гъзел конкурс республикадин дережада кыле тухун патал чна зегъмет члугвада... - хуш келимайрихъ галаз санал ада райондин регъбер, мярекатдин тешкиллувилин комитетдин председатель Осман Абдулкеримован, депутатрин райсобранидин председатель Абдул-Керим Палчаеван ва вичин патай жегъил пианистар тебрикна, абуруз музыкадин искусствонин

рекъе хъсан гележег жедайдахъ инанмишвал къалурна.

Мергъяматлувилин "Просвещение" фондунин президент, РД-дин лайихлу муаллим, конкурсдин спонсор Магъмуд Абдулкеримова къейд авурвал, ихътин серенжемри, шаксуз, чи аялар руьгъламишзава, абуру чпи хъанвай искусстводин рекъе агалкъунар къазанмишунал гъевесламишзава. Чи буржи и карда абуруз алакълый куьмекун я.

Хуьруьн чкада жегъил пианистрин килигунарни конкурсар тухунин важиблувилайкиай Дербентдин музучилищедин муаллимар тир Тамара Сулеймановади, Самур Эмирбегова, райондин культурадин управленидин начальник Къи-



стер Гъаниевади ва масабур чпин фикирар лагъана.

Мярекатдин конферансевал еке устадвилелди Ахъегърин 1-нумрадин юкъван школадин ученица, хъсан пианист Амина Алискеровади авуна. Рахунрилай кьулхъ ада сегънедиз сад-садан гуьгъуьналлаз жегъил музыкантриз (абур, яшарин 3 дестедиз пай хъана, 40 кас авай) теклифна.

Чпин везифайрив жавабдарвилелди эгъчай жюриди гъевчи, юкъван ва члехи яшара авай (8-10, 11-13, 14-17 йисар) аяларин арада лап хъсан пианистар тайинарна ва абуруз талукъ тир дережайрин дипломарни пулдун пишкешар гана. Ик, Шерифалиев Муслима, Агъмедов Мегъамеда ва Алискерова Дианади (Ахъегърин ДМШ, муаллимар - Селимат Велиева, Эльвира Мегъамедова) - 1, Сулейманова Лейлади, Рамазанов Артура (Луткунрин ДМШ), Сулейманова Заринади (Ахъегърин ДМШ) 2-чкаяр кьуна. Мукаилова Шейрибан (искусствойрин школа), Ражабова Гуьризат (Луткунрин ДМШ) ва Агъмедова Фатимани (Ахъегърин ДМШ) Шамурханов Равиль (Луткунрин ДМШ) 3-чкадиз лайихлу хъана.

## Риклел хкизва...

Райсудин НАБИЕВ

"Лезги газетдин" 21-февралдиз акъатнавай 8-нумрада, "Тварциз кутугай коллектив" кыл гана, "Къасумхуьруьн далдамчиар" ансамблдилай макъала чапнава. Сулейман-Стальский райондин 90 йисан юбилейдиз гъазурвилер аквазвай и арада адакай газет клелзавайбуруз хабар гун хъсан кар я. Мектебра клелзавай аялар, жегъилар, медениятдин хиле кваллахзавайбур патал - иллаки. Гъавилай заз а ансамблдин бине кутур, ам арадиз акъудай коллективдин иштиракчирайкый куьрелди суьгъбет давамариз кланзава...

Къасумхуьрел ва адалай яргъарани **КЪАСУМОВ ИФРАТ** виридаз сейли, гуьрметлу кас тир (рагъмет хъурай вичиз). Ансамбль арадал гъайиди гъам я. Адахъ кьуьлердай, далдам, тафт ягъуни рекъерайни еке бажарагъ авай. Ада хуьрерай бажарагълу жегъилар жагъурна, алакълунар авайбур тупламишна, ансамбль арадал гъана. Курхуьруьн мектебда кваллахай немс члалан муаллим Къурбанов Зубаил (заз ада тарсарни гайиди я), Къварчагъай - Селимов Умар, Агъа Стлалдилай - Борис, Абдулаким, Къасумхуьрелай - Смяли, Къайиб, Къасумов Ифрат вич, Гъажимисриев - Аламишедай (гила Эминхуьр) и ансамблдин иштиракчиар тир. Чна винидихъ твар кьун-

вай макъалада, авторди ансамблдин лайихлувилер къейднава, абуру тикрарунин лазимвал авач. Амма важиблу са делилдилай талгъанани жедач. Москвада Дагъустандин йикъарин декада кыле физвайла, далдамчирийн ансамблди Кремлдин Съездрин дворецда Дагъустандин макъамрикай ибарат концерт гана. Устадвал къалурай абуруз тамашачийри, яргъал члугур капар ягъуналди, чпин разивал къалурнай... Далдамчирийн устадвиледай а вахтара кесерлу журналрикай сад яз хъайи "Огонькдин" чинра тарифлу кхьинрилай гъейри, еке шиклини галаз макъала чапнай. Гуьрчегъдиз акъатнавай шиклдилай гъинал вуж ацукънаватла, вири хъсандиз чир жезвай. Амма, гъайиф хъи, шиклдин кланик Къасумхуьруьн далдамчиар ваъ, Сергокъаладинбур яз кхьенвай. И кардин патакълый за журналдин редактор А.Н.Гушинан тварунихъ наразивилин чар кхьенвай. Энгел тавуна, анай чухсагъулдин, разивилин келимаяр авай чар хтанай. Чин къуллугъчи гъалат хъайиди ва адакай вахтунда хабар гунай заз кылин редакторди сагърай лагъанай. Чар за архивда лап и мукъваралди хвенай, амма гила жагъун хъувунач. Чар за а члавуз ансамблдин коллективдизни къалурнай.

Гилад ансамбль цийи хъувунва, гъелбетда, хъсан камар къачузва. Виликанбурукай 3 кас амай хъиз я. Амайбур рагъметдиз фенва. Агалкъунар хъурай жегъилрихъ.

## Намуслу зегъметдай

Хазран КЪАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибова мукъвара культурадин хиле намуслудаказ зегъмет члугвазвай са шумуд касдив райондин гуьрметдин грамотаяр ва чухсагъулдин чарар вахкана. Абурун арада районда кардик квай Россиядин халкъдин адетрин культурадин И.Гъ. Тагъирован тварунихъ галай Центрадин Сардархуьруьн филиалдин заведующий **Фаиза Халилова БАЛИХАНОВАНИ** авай. Адаз ганвай Чухсагъулдин чарчел кхьенвайвал, ихътин гуьрметдиз ам яргъал йисарин зегъметдай, культура вилик тухуник еке пай кутунай лайихлу хъанва.

Чун Фаиза Бакихановадихъ галаз мукъувай таниш хъана. Малум хъайивал, гъеле школада клелзавай йисара ада вичин алакълунар районда тухвай культурадинни шадвилерин мярекатра, абурун жергедай яз школьникрин арада тухвай "Чна бажарагълубур жагъурзава" конкурсдани къалурнай.

2005-йисуз Махачкъалада Дагъустандин культурадин колледж акъалтлай Ф.Бакихановади сардархуьруьн-

вийриз культурадин рекъай къуллугъиз саки 15 йис я. Тежрибалу культуротник кыле акъвазнавай филиалдин кваллахни и йисара хейлин хъсан хъанва. Ана са шумуд кружок кардик ква, аквадай агитациядин такъатриз гегъенш чка ганва.

Вич хъсан манидар тир Ф. Бакихановади филиалда 10 касдик ибарат яз гъевескар артистрин хъсан коллектив тешкилнава. Ада районда тухузвай шадвилерин мярекатра, фестивалра, килигунра иштиракзава, анра кленкълечи чкаяр къазва.

- Фаиза Халилова районда хъсан культуротникрикай сад я, - лугъузва райондин культурадин отделдин начальник Майрудин Бабаханова. - Вичин хиве авай асул везифаяр намуслудаказ кылиз акъудунихъ галаз санал, ада райондин культурадин дворецда кардик квай хордин кваллахдани активнидаказ иштиракзава. Чун адалай гзаф рази я.

Ф.Бакихановадин яргъал йисарин намуслу зегъмет 10-далай виниз грамотайралди, дипломралди, кымметлу пишкешралди къейднава.

- Халкъдин къуллугъда акъвазун, агъалийрин руьгъдин игътияжар таъминарун - им зун патал виридалайни члехи наградая, - лугъузва Фаиза Бакихановади.

# Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкьала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР  
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН  
ЗАМЕСТИТЕЛЬ  
М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН

Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН

Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР

Ш. ГЪАЖИМИРЗОЕВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава  
Газет алакьадин, информационный техноло-  
гийрин ва массовый коммуникацийрин хиле  
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный кьул-  
лугъдин Дагъустан Республикада авай Управ-  
лениди 2016-йисан 12-декабрди регистрация  
авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358  
Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва.  
Макъалайриз рецензияр гуьзвач ва абур эл-  
къвена вахъузвач. Редакциядинни макъалай-  
рин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.  
Газетда чап авун патал теклифнавай матери-  
ала гъанвай делирлин дуьзвиллин ва керчек-  
виллин патакъай жавабдарвал авторрин чпин  
хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА  
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкьала, Насрутдинован  
проспект, 1 "а". Печатдин кьвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахъудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 15.30

Газет "Издательство" "Лотос"  
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкьала,  
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7068

Ⓒ - И лишандик квай материалар  
гъакъидихъ чапзавайбу я.

Ⓓ - Икъван яшар хъанвайбуру келдран  
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты  
"Лезги газет"

УФК по РД  
Отделение - НБ РД г.Махачкала  
БНК - 048209001  
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001  
Р/Сч - 40601810100001000001  
Л/Сч - 20036 Ш60090

Ⓒ

## Мубаракрай!

Махачкьаладин художественный колледждин муаллим,  
гъетегъви хва, дуст ва арха  
Али Саидагъмедович АЛИЕВАЗ:



Хайи хуьруьн, хайи чилин  
Пагъливан хътин,  
Гъакъван кьени, гъакъван  
секин  
Нев-жэван хътин!

Вун, несилрин члугъаз  
къайгъу,

Женгина ава.  
Ви кар - ви зар, тежер  
рагъул,

Зенгина ава.  
Багъабур я гъар са зерре  
Нурарин зериф.  
Ваз лайих я гъетер  
жэгер,

Хуьдай ви тариф.  
Яшари ваз артухаррай  
Къастарин къашар.  
Мадни синер ачухаррай,  
Ви руьгъдиз ухшар!

ВИ 70 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ  
ТЕБРИКЗАВАЙ ДУСТ  
АБДУЛЛАГЪ БАЙРАМОВ  
ВА ВИРИ БАГЪРИЯР.

Миграгъви хва, Республикадин стоматологиядин поли-  
клиникада, инсанриз сарар хуьз, цийибур эхигиз, яргъал  
йисара зегъмет члугъазвай члехи духтур, гъахътин заргар,  
гъилиз пайгар, руьгъдиз азгар меценат  
Абдуллагъ Байрамович БАЙРАМОВАЗ:

Вун - чи панагъ, квачир  
гунагъ.

Ваз куьмек хуьй  
Члехи Аллагъ!  
Яшамишрай хизанар ви!  
Сагъламвиллин мизанар ви!  
Гъилиз - къезил,  
къилих - къизил,

Хуьз алакьда чи  
сагъ мензил.

Йисари ваз гурай сабур,  
Зайиф тийиз вилерин нур.  
Вал пехилбур чеб хъурай  
перт,

Вацла гъатрай  
туькьуьлрин дерт.

Мубаракрай юбилей ваз,  
Шад багърийрин  
юкъва аваз.

Ви сагълугъдай дустари  
мерд  
Хкажзава суварин мед...



ВИ 60 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ВА  
АЛУКЪЗАВАЙ МАЙДИН  
СУВАРАНИ ТЕБРИКЗА-  
ВАЙ МЕРД АЛИ, АДАН ХИ-  
ЗАНАР, ЯРАР-ДУСТАР,  
ВИРИ МИГРАГЪВИЯР.

## Сканворд

Туькьуьрайди - Куругъли КЪАЛАЖУХВИ

Цавун ван			2			
Менфягъ кьведай чил		Чуру чухъвер		Мичливал алуькъзавай гъал	Виклиник кутайди лит	Винетай алуькьдай паргал
		Асад ...		Парчадин кьус		
		Къайда		Шегъердин регъбер		Клекец
		Гъикая, шиир				
		Ахпегъ райондин хуьр	4	Магистратурада келзавайди	Къурагъ райондин хуьр	Чуьгуьндин афтафа
		Техил хуьдай къаб		Алверчи		
		Жамидинан фамилия		Кицин жинс	Дуьгуь михьдай алат	
		Тарцин "хам"		Нехиш, гишир	...	Къадиров
3						

"ЛГ"-дин 15-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦАРАРА: Хирхем. Лайлай. Эремек. Аманат. Бала. Ре. Лахта. Испания. Везир. Агъвал.  
ТИК ЦАРАРА: Рекъекъул. Мулқдар. Гьулдан. Меслятвал. Табасаран. Агра. Палта.

## Камалдин ибараяр

Вич-вичихъ къадарсуз инан-  
миш, дамах гъай, гуж акакъ  
тийир къванер хкажиз алахъ-  
дайбурун крар мукъвал-мукъ-  
вал терсина элкъведа.

Межид ГЪАЖИЕВ

Гъар са касди вичи башла-  
мишай кар намуслуодаказ къи-  
лиз акъуднайта, чи уьмуьр  
гъикъван гуьлбуршан ва авадан  
жедай!

Расим ГЪАЖИ

Зи лезги халкъ чам хъиз я заз,  
Чувалдавай къайгъуяр гъаз.

Азиз АЛЕМ

Пагъливандин гужлу гъи-  
лер фитнедивай хаз жеда.

Асеф МЕГЪМАН

Садаз гардан, садаз ютур  
Пайдай куь сувар кландач заз.

Фейзудин НАГЪИЕВ

Гъахъсуз къимет гуналди,  
Вал са абур къведай туш.

Лезги АРИФ

Гзаф клан хъун патал Ватан  
Михъ хъана кланда виждан.

Нариман КЪАРИБОВ

Дуьз тир рекъер къалур авун  
паталди  
Акъуллуяр кьиле хъунухъ  
куьмек я.

Сажидин САИДГЪАСАНОВ

Хайи чилин къисметдин  
къадир чир тахъайдаз тлечи-  
атни акси къведа.

Тажидин АГЪМЕДХАНОВ

Тегъне ямир булахдин циз,  
Ам жуван хъвазвайди чиз.

Абдуселим ИСМАИЛОВ

Кесиб касдиз и дуьньяда  
Чил клеви я, цав къакъан я.

Хпеж КЪУРБАН

Тлечиатдин гуьрчегвили  
инсан бейгъуш ийида.

Назир АГЪМЕДОВ

Чинрал са шумуд хъурхъ  
алайбур, цлуд мез гъайбур гзаф  
хъанва.

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Вуна жуван инсанвал хуьх -  
къакъан бурж,

Чанни эциг адалатдин  
патахъай.

Шагъбала ШАГЪБАЛАЕВ

Къватлайди - К.КЪАЛАЖУХВИ

## Объявление

Для осуществления капитального ремонта в МКОУ "Икринская СОШ им. Э.Б. Салихова" Курахакого района в рамках объявленно-го конкурса для предоставления субсидий в размере 2 000 000 руб. и на их реализацию муниципальным образованием РД, направленных на повышение качества условий предоставления образовательных услуг в общеобразовательных организациях, привлекаем меценатов-спонсоров.

Для получения этой суммы необходимы денежные средства в размере 15% от этой суммы, то есть не менее 300 000 рублей или материальная помощь на эту сумму. (Нужно гарантийное письмо на имя главы администрации муниципального образования, подписанное меценатом).

Администрация школы будет благодарна откликнувшимся гражданам.

С вопросами обращаться по телефону: 8 963 796 41 96

2019-йисуз "Мавел" издательстводи Къ. Акимован "Лезги халкъдин философия" (урус члалал) подписка ийизва. И ктаб алай йисан сентябрдиз акъатда. Са ктабдин къимет - 500 манат. ЧИ АДРЕС: Махачкьала, О.Кошевожан куьче, 42 а. Тел: 8-928-511-31-16

"Лезги газетдин" редакци-  
ядин коллективди Дагосме-  
дуниверситетдин доцент,  
духтур-хирург, илимрин кан-  
дидат  
Мурад Мусаевич  
ОМАРОВ  
рагъметдиз финихъ галаз  
алакъалу яз адан хизандиз,  
имид руш Надият Велиева-  
диз ва вири багърийриз баш-  
сагълугъвал гуьзва.

"Лезги газетдин" редакци-  
ядин коллективди уьмуьрдин  
юлдаш  
ТИАВУС  
кечмиш хъунихъ галаз алакь-  
алу яз Пашаев Сулейманаз,  
рагъметлудан вири багърий-  
риз башсагълугъвал гуьзва.

Продается участок 5 соток в  
с/о "Берёзка".  
Тел.: 8-988-299-60-74

Услуги: отопительные, водо-  
снабжение, канализация, теп-  
лый пол.  
Тел. 8-963-794-31-79